

HÍRÜNK A VILÁGBAN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
P O BOX 1005
WASHINGTON 13, D. C.

MAGYAR KULTURÁLIS FIGYELŐ
Hungarian Quarterly — Revista Hungara
Revue Hongroise

Előfizetési díj Északamerikában
egész évre \$3 00.
Más országban havi két postal coupon.

Kodály Zoltán

Irta: VERESS SANDOR

Hírünk a világban (de tegyük mindjárt hozzá: jó hírünk a világban) — e mai jóhírünkért keveseknek tartozik a magyarság többel, mint századunk két nagy zenészenek, Bartóknak és Kodálynak. Nem mintha jóhírünket a tudományok, művészetek, a költészet és irodalom ragyogó magyar képviselői nem öregbítették-terjesztették volna a világ művelt nemzeteinek körében már régtől fogva. Csak-hogy amíg a tudományos eredményeket jobbára csupán egy szűk szakközösség ismeri, költészetünk és irodalmunk pedig minduntalan a más nyelvekre való átültetés kínai falába utkozik, addig korunk két zenei géniuszának megadatott olyan nyelven szólhatni a világ minden emberfajtájához, amely nemzetfeletti idiómájánál fogva általánosan közérthető. És így, mindenkinek érthető nyelven kimélyítvén jóhírünket, onkéntelenul és közvetve hozzájárultak ahhoz is, hogy ma hírünk a világban lényegünk teljes valójának hamisítatlan képében hódít meg egyre szélesebb kultúra-területeket. Sőt ez annak ellenére történik, hogy egy rogeszmeszerűen szűklátókorú, Európa-ellenes, reakciós politikai hatalom egy egészen beltenyésztés provincializmusának dogmatikus kereteibe próbálná — ha tudná — a szellem elnyomhatatlan szabadságigényét kényszeríteni. Ha százegynéhány évvel ezelőtt még időszerű volt a költői mondás, hogy: "A nagyvilágon e kívül nincsen számodra hely", akkor ma, amikor a progresszív életformák és a technikai fejlődés az emberiséget mind céltudatosabban egy nagy család világát átfogó korének kialakulása felé viszi, a magyarság mai különös világhelyzetében Vorosmarty szavainak sincs meg már az akkori aktualitása. Mert éppen az a szellemi Magyarország, ame-

lyet elnyomhatatlan szabadságésgeszmenye emel a földrajzi határok fölé, ma e geográfiai adottságoktól függetlenül helyét a nagyvilágban éppugy megtalálta és betölti, mint szogedróttal korulvett fizikai otthonában.

Ennek a szellemileg a nagyvilágon egységes, de földrajzi diaszpórájában sokhazájú magyarságnak kepe mintha szimbolikusan tukrozódnék a két nagy muzsikuss, Bartók és Kodály egyéniségében, ebből következő életútjukban es történelmi jelentőségükben. Egy életen át tartott barátságuk folyamán lényegében azonos célkitűzéssel, de egymást munkásságuk minden területén kiegészítően toltotték be magyai és európai sorshivatásukat. És amikor életútjuk — mint mindannyiunké — elérkezett a nagy keresztúthoz, akkor is ezek a monisztikus, de bifilár, egy torzsból fakadó s kétfelé ható belső erők határozták meg elrendeltetésük további sorsfordulóját: Bartók a diaszpórába vitte magával a szellemi Magyarországot, Kodály az országhatárokon belül tartotta ennek tuzét életben. Alkati lényegükből és művészetük esszenciális tartalmából következett ez a szimbolikus értelmű szerepfelosztás, ez a magyarságszolgálat — egyiküknél az országhatárokon kívül, másikuknál azokon belül.

Bartók művészetében mind népzenei, mind az európai múlt vetületében rendkívül sok hatás olvadt össze egységes egyéni stílussá. Kodály zenéjének forrása ezzel szemben anynyira és oly kizárólagosan a magyar talaj mélyéből fakadt, hogy ezzel szemben minden más ér, amely ebbe a folyamba vitte termékenyítő csíráit, szinte csak másodrendű szerepet kapott zenei nyelvének kialakításában. Ezért nincs nagyobb tévedés, mint a két mes-

ter művészetét egymással összevetve mérlegre tenni, amint ez oly gyakran történik, különösen most, amikor a nagyvilág és a szűkebb haza éppen Kodály 80. születese napját ünnepelé. Mert amíg Bartók muzsikájában a magyar formaelemek sok más idiomatikus anyaggal egységbe olvadva alakították ki éles profilú stílusát, addig Kodály művészetét csakis a specifikus magyar táj háttérével és komplex egyéniségének rendkívül sokrétű szerepében a magyar kultúra egészében érthetjük meg igazán. Kodály minden muzsikai mesterműve, nemcsak zenei anyagában, hanem éppúgy zenén túli elemeiben szerves vonatkozásban áll a magyar kultúra valamilyen ágával. Akár vokális műveinek szövegeiben (népi versekben éppúgy, mint a magyar költészet múltjából és jelenéből vett textusválasztásában, Balassitól, Kecskeméti Vég Mihálytól, Zrinyitől Csokonain, Berzsenyin, Kölcsey, Vörösmartyn, Petőfin keresztül Adyig, Weöres Sándorig), akár a magyar népi és történelmi zenei műlthoz kapcsolódó kompozícióiban (Toborzó, Verbunkos, Kállai kettős, Páva-variációk, Budavári Te Deum, stb.) avagy óriási arányú pedagógiai célú művészetében, mindenütt szembeeső ez a mélygyökerű, magyarságmeghatározó tényező zenei oeuvrejében. Pedagógiai vonatkozású műveivel a magyar zenei nevelés alapjaitól a legfelsőbb fokig a kisebb-nagyobb remekművek százain keresztül valósította meg a magyar zenei nevelés alapvető reformját és ezen az úton nemzetnevelésünknek a jövőre nézve leglényegesebb és legmaradandóbb bázisát rakta le, mert saját szavaival: "A tudatalatti magyarság egyik talpköve a nyelv, másik a zene."

Ez a vázlatos és itt inkább csak gondolatserkentő felsorolás is képet adhat arról, hogy Kodály művészete milyen rendkívül erős gyökerekkel kapcsolódik a magyar kultúra egészének televényébe, amely minden művészi inspirációjának forrása. Ámde, ha csak a zenész poeta doctus Kodályról szólnánk, evvel a magyar művelődéstörténetben betöltött szerepéről még korántsem adnánk teljes képet. Összhatásában páratlan az a dinamikus erő, amely sokrétű munkásságából a magyar kultúra összterületére kisugárzik. Elsősorban megemlítendő itt rendkívül mélyvágású népzeneatudományi kutatómunkája. Összehasonlító népzenei tanulmányainak köszönhetjük a magyar népzene

ősrétegének a rokonnépek zenéjével való kapcsolatait feltárását, mellyel a zenei folklóról túl a nyelvészeti, őstörténeti, néprajzi, néplélektani, régészeti kutatásoknak is új távlatokat nyitott. Az ő nevéhez fűződik a magyar nyelv romlása ellen életrehívott mozgalom megindítása és idevágó nyelvészeti tanulmányai a kifinomult hallású zenész-fül érzékenységgel, a tudós alaposágával és a kultúrpolitikus jövőbelátásával ragadták meg a kérdés lényegét.

Magyarország jelenkori történelmének abban az igen rövid korszakában, amikor a mult és a jelen egyformán reakciós politikai rezsimjei között egy pillanatra minden becsületes magyar ember szívét megdobbantotta egy demokratikus, európaián új Magyarország felépítésének reménye, Teleki Pál kormányának kultuszminisztere, Szinyei Merse Jenő, — hosszú nagy idő után az első igazán magyarul érző és gondolkozó államférfi ezen a poszton — joggal nevezte ünnepi felköszöntőjében Kodályt 60-ik születésnapja alkalmából a "magyarság egyik legnagyobb tanítómesterének". Mert a művész és tudós Kodály mellett a pedagógus Kodály éppen olyan súllyal esik latba. De nemcsak mint 35 éven át a Zeneművészeti Főiskolai tanszékéről kikerült és ma az egész világon vezető új magyar zenészgárda felnevelője, hanem ezen túl annak a magyarság jövőjére nézve felmérhetetlen jelentőségű pedagógus mozgalomnak megteremtője és máig aktív spiritus rectora, amely a gyermek zenei nevelését az óvodától kezdve a legmagasabb kiképzésig a legtisztább magyar és európai hagyomány szellemében építette ki. Mint zeneszerző a szebbnél-szebb gyermekkórusok százait komponálta és másfél-évtizedes kitarató, semmi nehézségtől vissza nem riadó szervezőmunkával, szóban, írásban és a hangok médiumán keresztül küzdött a konzervatív megnevelés és politikai reakció elgáncsolásai ellen e cél érdekében. És vajon nem szomorúan jellemző-e, hogy ma a nemzetnevelő Kodálynak egy európai Magyarország megvalósulásának háború utáni rövid két-éves délibábjá után éppúgy harcolnia kell az iskolai énekórák számáért, a szolfézs-tanítás fenntartásáért, a népzenei oktatás kérdésének fontosságáért, mint ezelőtt negyven évvel!

Aki Kodály egyéniségének és a magyar művelődésben betöltött szerepének ezt a ha-

(Folytatása a harmadik oldalon)

Illyés Gyula és a "Hírünk a Világban"

Illyés Gyula november 2-án töltötte be hatvanadik évét. Ebből az ünnepi alkalomból közöljük cikkünket.

A kommunista hatalomátvétel utáni években az emigrációba szorult magyarság még reménykedett valami közeli fordulatban. A hatalomátvétel eleinte nem látszott véglegesnek. Később pedig úgy hittük, hogy a Nyugatnak is elsődrendű érdeke még fennálló fölényének érvényesítése és legalább csak az imént feladott pozícióinak a visszaszerzése.

1950-re ezek a remények nagyrészt lelohadtak. A közeli hazatérés vágyának minden tettünkben jelenlévő izgalma helyébe a hosszú emigrációra való felkészülés kötelességének kiábrándító tudata épett. Most egyszerre saját személyünkben is éreznünk kellett népünk elhagyatottságát. S mivel közel voltunk az otthoniak reményének főforrásához, e remények hiúságának felismerése majdnem minden erőadó illúziótól megfosztott. Viszonylagos kényelemben és biztonságban bár, de a könyörtelen valóság világosabb látásával kellett szembenéznünk a rettenettel: hogy a nemzet hiába szenvedett, hogy egyre súlyosabb szenvedések elé kell, hogy nézzen s hogy e szenvedéseknek nincsen belátható vége.

Alig akadt ebben az időben gondolkodó emigráns magyar, aki ne vetett volna számot magában új helyzetével: mit tehet ő, személy szerint, külföldön, miután a politikai körök befolyásolása és a közvélemény felvilágosításának a kísérlete nem indította cselekvésre a világpolitika intézőit. Első gondolatai csak ezek lehettek: ennyien még sosem voltunk idekinn; ennyire magára utalva még a kosuthi emigráció sem volt; olyan sok munka

KODÁLY . . . (folyt.)

talmas távlatú körét nem látja, az sohasem alkothat magának Kodály mélyhumánus művészetéről sem valódi képet. Ezért nehezebb — zenei nyelvének sallangmentes, közérthető egyszerűsége ellenére — a külföldi hallgatónak e muzsika valódi lényegéhez hozzáférközni. De illik, hogy mindenki, aki a magyar jövő sorsát szívén viseli a nagyvilágban és az országhatárokon belül, felmérje magában, hogy mivel tartozik nemzete nagy fiának.

vár ránk, hogy az még egy teljes magyar generáció erejét is meghaladná.

Igen, — s ez volt a második gondolatsora — egy egész kis Magyarország van idekinn; egy rossz összetételű, szétszórt töredéknép, melynek vállalnia kell népe érdekében olyan funkciókat, amelyeket a magyarság most szabadon nem láthat el és amelyeket régi önelégedett vezetőrétege elmulasztott ellátni.

A feladatok szinte önként kínálkoztak: ébrentartani a kapcsolatot az élő nyugati irodalom s művészet és a kinnlévő, majd egykor az otthoni magyarság között; lehetőséget nyújtani kinnélő értékeinknek az alkotásra; tudatosítani a magyarság szerepét a nyugati kultúrában; megjavítani hírünket a világban. S ha helyzetünket és feladatainkat reálsan akartuk felmérni, nehéz lett volna a "Magyarok" írójának látásmódjától függetleníteni magunkat. Akkoriban ugyan nemigen juthattunk hozzá Illyés Gyula műveihez, de az ő könyörtelen önvizsgálati módszerét és igazságszeretetét aligha felejthettük el, akik még otthon hívei voltak. Széchenyié mellett talán az ő tanítása adhatta a legtöbbet az emigrációnak.

Egy területen azonban közvetlenül is hatott szelleme: a mi "hírünk a világban" Illyés Gyulának nemcsak állandó gondja volt, már a háború vége előtt is, mint talán többünknek, hanem egyben tárgya is egy cikksorozatnak, illetve vitának, melynek ő adta a "Hírünk a világban" címet s ő írta kezdő és befejező tanulmányát. Természetes tehát, hogy annak a folyóiratnak, amely célul tűzte ki, hogy többé-kevésbé pontos diagnózist készítsen arról, mit tud és mit gondol rólunk a különböző országokban a közvélemény, sajtó és irodalom, ezt az illyési fogalmat kellett címéül választania.

*

(A "Hírünk a Világban" 1951 januárjától jelenik meg Washingtonban.) Gyakori akadozása ellenére is elérte a tizenkettedik évfolyamot. S talán érdemes most röviden megvizsgálni, hogy a lap az illyési lobogó alatt mennyire követte Illyés Gyula eszméit, módszerét vagy mennyire tért el azoktól. Most került kezünkbe a "Magyar Csillag"-beli vitázó cikk, próbáljuk ahhoz mérni a lap eddigi működését.

A "Hírünk a Világban" első számai nem álltak túl messze az ilyései realizmustól, az új lap helyzetünket a világ közvéleményében így ítélte meg 1951-ben:

"1914-nel századunknak főleg politikára beállított köztudata előtt megjelent a porosz, majd náci imperializmust támogató, kisebbségelynyomó, szlávellenes, feudális Magyarország képe. S ezt a képet a II. világháború Magyarországa csak élesítette. A mindig szimplifikáló világgözvélemény nem is próbált különbséget tenni nép és uralkodó osztály, keleteurópai és nyugateurópai viszonyok közt, nem érdekelte a kényszer, a látszat szerepe. A kulturális kérdéseket pedig a politika szemüvegén át nézte." 1

A lap az emigráció első kötelességének önmagunk világos látását tekintette. Tükröt akart tartani még mindig illúziókban élő honfitársaink elé. (Ezért nem is gondoltunk arra, hogy idegen nyelven jelenjen meg.) Hangsúlyozta, hogy csak ez az önmegismerés teheti képessé őket az emigráns főfeladatára: népünk önkéntes diplomatájának szerepére. S ha hírünk megjavításának legfőbb módját Illyés önmagunk megigazulásán kívül szellemi alkotásaink megismertetésében látta, ezt vallotta a "Hírünk a Világban" is:

"Mi nem tartjuk azt, hogy 'extra Hungariam non est vita', nemzeti büszkeségünk nem terjed annyira, hogy megpróbáljuk hamis perspektívában láttatni szerepünket és — itt adódhatna a másik félreértés — tudjuk azt is, hogy a Nyugat nagy nemzeitől mellett a magyarság teljesítménye aránylag még szerény. S amikor a magyar történelmet, a magyar kultúrát akarjuk Nyugattal megismertetni, nem a maga egészében kívánjuk azt elébe tárni — hisz így könnyen exotikumná, jobb esetben világirodalmi, világtörténelmi művek függelékének eldugott fejezetecskéjévé válna — hanem annyiban, amennyiben alkotóelemét képezi az európai történelemnek és kultúrának . . .

Vajon mely magyar géniuszokra gondolunk, akiknek jelentőségét szükségesnek tartjuk tudatosítani? Gondolunk elsősorban Bartók Bélára, korunk talán legnagyobb alkotójára a zeneművészet terén, aki oly tökéletesen egyesítette e kor két vezető gondolatát, a nében szunnyadó ősi erőket, mágiát a felsőbbrendű intelligenciával, s aki nemcsak a lényegében arisztokratikus magyar nép nagyszerű képviselője, hanem a modern nyugati ember megtestesítője is volt . . .

Végül van olyan területe is a magyar géniuszoknak, mely még alig hatott eddig, ilyen például irodalmunk . . . Irodalmunk remekeinek megis-

meretése — bár tudjuk, hogy ez a legnehezebben keresztülvihető — elodázhatatlan feladatunk." 2

Illyés szerint a nemzetek existenciáját is érintő hatalmi harcokban a kis nemzetek jó-híre döntő tényező:

"Kétségbevonhatatlanul következtetni lehet — írta 1944-ben — egy nemzet népszerűségére vagy népszerűtlenségére azokból a történelmi eseményekből, békeszerződésekből, jogrendezésekből és igazságtévesztésekből, de még szemlémi és művészi kapcsolat-létesítésekéből is, amelyek megteremtésénél nem pusztá erő és érdek, hanem az érdeklődésnek és érdeknek finomabb fajtája: a rokonszenv, a megbecsülés, a jóakarát dönt." 3

A "Hírünk a Világban" 1952-ben hasonló következtetésekre jutott:

"A magyarság rossz megítélésében nagy szerepet játszik a politika — nem a külföld, az ellenségek és vetélytársak politikája, mint azt magyar oldalon illúziókat hajszolva önvigasztalás és mentségként annyira szeretik hinni, hanem elsősorban a magyar politika, a magyar kormányzati rendszer, a magyar külpolitika. A század két nagy élet-halál küzdelme az egész életre rányomta a bélyegét. Irgalmasabb és humánusabb századokban nemzetek kultúrtejlesztésényei politikai ellenségeskedések ellenére is süllyal estek latba — a huszadik században nem . . .

A magyarság nemcsak két háborút veszített, két háborúban volt az ellenség oldalán a Nyugat szemében, hanem idegen is: belső kormányzata, életformája nem nyugati, elmaradt. A nyugatra kerülő magyarok nagyrészében a nyugati nem a neki megszokott, általa könnyen megértett polgári típusokat ismerte fel, hanem többnyire éppen azt az arisztokrata, oligarcha réteget, amelynek visszaszorításáért saját hazájában maga is nagy küzdelmet vívott. Ez az életforma, ez a típus a legjobb esetben is csak groteszk, de legtöbbször repulzív volt számára.

A magyar hírnév helyreállítása szempontjából tehát ezért kétszeres jelentőségű az 1945-ös korszak . . . 1945-ben nem kormány, uralkodó réteg, vagy annak egy része nyilatkozott, hanem az egész magyar nép — és nem egy már eldőlt harc végén, hanem annak kezdetén. Nem azért, hogy egy politikai hiba következményei elől meneküljön, hanem hogy meggyőződésének nagy veszélyek árán is hangot adjon és hogy az elkövetkező kockázatos és véres harcban a meggyőződésének megfelelő oldalon kösse le magát. Ezt a döntést sem elvitatni, sem lekicsinyelni nem lehet. Jelentőségét mi sem mutatja jobban, mint az, hogy a helyzet komorságára még teljesen rá

sem ébredt és a magyarsággal mindenesetre ellenséges Nyugat is felismerte a választás jelentőségét. Ellenséges beállítottsága egy csapásra enyhült — nemcsak a magyarsággal szemben általában, hanem még azokkal a magyarokkal szemben is, akik az előző évek politikai tévedéseinek részesei, de legalábbis passzív támogatói voltak.”⁴

Mindebből az következik, hogy a magyarság további magatartása, illetve annak látszata hatott hírünkre. Valóban, hatott; mégpedig főleg az utóbbi. Amikor Paul Gallicot, az ismert író, megkérdeztük, mért választotta kommunisztatárgyú rémregénye színhelyének éppen Magyarországot, azt felelte: mert a magyarok a kommunizmusnak egy különlegesen kegyetlen formáját valósították meg! Ám az, hogy az otthoniak magatartásának a hírképző erejére rámutasson vagy e magatartást akár a legcsekélyebb mértékben befolyásolni próbálja, nem lehetett az emigráció feladata. Ami a „Hírünk a Világban”-t illeti, mindössze egy szerkesztőhöz írt levélben látott napvilágot az alábbi utalás:

„Akár elbukik a hős, akár diadalra viszi célját, a hősiességnek mindig van mágikus hatása a tömegekre. A rajongás annál nagyobb, minél szorongatatóbb a helyzet . . . Jóhírünk az otthon magatartásából és a múlt értékeink tolmácsolásából formálódik. Ez gyakorlatilag tényleg a munkánkon fordul meg s az otthoniak hősi kiállításán. Ez utóbbi útján viszont csaknem ugyanannyit veszít az otthoni nép állagából, mint amennyit erkölcsileg nyer, mert annál jobban török és pusztítják.”⁵

Aztán eljött 1956.

Joggal írhatta egy hazai lap:

„Az igazság, melyért fegyvert fogott ez a szerencsétlen, százszor meggyalázott nép — győzedelmeskedett. Egy nép tisztázta magát a történelem színe előtt, hogy a múltban elkövetett rettenetes bűnök értelmi szerzőivel és gyakorlati kivitelezőivel semmiféle sorsközösséget nem vállal.”⁶

A csoda megtörtént: hírünk egycsapásra megváltozott.

Most azonban az emigráció zökkent ki sokször mégiscsak vállalt szerénységéből. Az elragadtatott külföldi vélemények 1956-ról, a tagadhatatlanul nagyszámu kulturális sikerek és az emigrációs közvélemény atmoszférájának hatása egyre több öndicséretet csalt ki a „Hírünk a Világban”-ból is. Ráadásul példának okáért egy-egy Ormándy-hangversenyt teljes-

értékű magyar sikernek könyveltünk el, noha Amerikában alig tudja valaki, hogy Ormándy magyar születésű és végzettségű. A lap olvasói felszisszentek, amikor „egy magyar gyilkos” tényét olvasták egyízben egy címben, pedig hát hány magyar gyilkos akadt az Egyesült Államokban, Svájcban, Ausztriában, Kanadában, Argentínában s másutt. Amit 1956 helyrehozott, sokszor a mi magatartásunk rontotta el újra. Most, hogy számban is megnövekedtünk, hibáink még nyílvánalóbbá válnak. Régi nemzeti hibánk, a „linkség”, sohanemlátott méreteket öltött. Országos gyűjtést bonyolítottunk le szabadságharcos emlékműre (Svédországban), amely soha nem készült el; rágalmhadjáratoknak adunk teret honfitársaink ellen; autókat veszünk részletre s az ország másik végébe lógunk a részletfizetések elől. Ha az eredmények, amelyeket az emigráns magyarság felmutathat, jóval felül is múlják a kedvezőtlen tényeket, a rossz hír a feltűnőbb s a közvélemény inkább az utóbbit jegyzi meg. A régi magyarelleses vádak újra előkerülnek, sőt újabbakkal szaporodnak. Jogos vagy túlzott kritikán kívül rágalmakban is van részünk.

Íllyés Gyula annakidején tanácsot adott arra is, hogyan változtassunk magatartásunkon, hogyan viselkedjünk a vádakkal, sőt rágalmakkal szemben. Említett cikkének néhány megállapítását az emigráció éppúgy megszívlelheti, mint az a lap, amely címül az ő szavát választotta.

„Belsőleg kell előbb megigazulnunk — emelte fel a szavát 1944-ben — hogy a világ előtt méltán igazolhassuk magunkat a rossz hírek vádjai ellen. Széchenyi nemzetének valljuk magunkat; ne csak szóval valljuk. Hosszú időre szükségünk lesz arra, hogy szinte percenként számbavegyük hibáinkat, ha oda akarunk valóban kerülni, ahová ő szánt bennünket.

E belső figyelés nélkül hasztalan küszköd-nénk. A vád egy levágott hidra-feje helyébe szorgos ellenségeink gondoskodnának, hogy mindig száz is nőjön és még égetőbb tüzet fujjon arcunkba. Ha csak egy propagandaellenfelünk volna, még kecsgethetne valami eredmény. De nagyon jól tudjuk, hogy nem egy van és nem is kettő. Ezekkel szemben csak az állja a tüzet, aki minden gyengeséget és hibát már kiolvasztott magából, vagy ki akar olvasztani.

MACARTNEY PROFESSZOR AMERIKAI ELŐADÓKÖRUTJA

C. A. Macartney professzor, akiről a *Washington Post* (1957. XII. 15.) azt írta, hogy "Magyarország legnagyobb élő nyugati szakértője", előadókörúton vett részt az Egyesült Államokban és Knadában október 23. és december 5. közt.

A következő egyetemeket látogatta meg: University of California, Stanford University, Monterey Peninsula College, University of Colorado, University of Denver, University of Wisconsin, Marquette University, University of Notre Dame, Indiana University, American University, George Washington University, University of Maryland, University of Toronto, Rutgers University, Douglass College, Le Moyne College, Columbia University, University of Texas, St. Mary's University of San Antonio.

Általában a köv. témákról tartotta előadásait: A soknemzetű állam szerepe Keleteuró-

pában; Keleteurópa a két háború között; Középkori Magyarország; Magyar nemzeti krónika; Keleteurópai tanulmányok Nagybritanniában.

Résztvett magyar szervezetek, intézetek ünnepélyein és TV-n, rádióon is szerepelt. A Voice of America is felvette egyik előadását.

A nagyszabású előadókörút rendezését egyetlen ember, Máday Béla, az American University professzora végezte. Aligha fordult még elő ilyesmi Amerikában, ahol alapítványok, egész egyetemek, szervezetek szokták a szervezést végrehajtani.

Macartney útjának igen nagy a jelentősége, mert az érdeklődést Magyarország és Középeurópa iránt mindenfelé felébresztette. Az út hatása ma még le sem mérhető magyar szempontból.

Rágalmazottnak lenni nem olyan nagy csapás, mint sokan gondolnák, legalábbis a lélekre nem az, némi idő, némi edződés után. Tartósan és jól bekerítve, rágalomban élni, van olyan jellemerősítő, léleknevelő iskola, mint a magány, a megpróbáltatás, vagy az alkalom a nagy tettekre.

Azzal a tudattal dolgozni, hogy ezért nem jutalom, hanem csak gáncs jár — még a síron túl is — csaknem vallásos nyugalommal és derűvel tölt el. Aki kapott izelítőt belőle, tudja, mit nyer azért a lélek, ha önként lemond a közvetlen, az olcsó védekezésről. Vita — a legszebb is — a futó piac dolga; a némaság a teljesség, az öröklété.

. . . Jó hírünk terjesztése is szellemi alkotás legyen . . . A szellem emberei kapjanak, vagy vállaljanak helyet ott, ahol mi magunk próbáljuk alakítani hírünket, azaz a nemzetnek azokban a szerveiben, amelyek a szellemi érintkezés dolgát végzik . . .

A körülöttünk lévő népek milyen buzgalommal küldték külföldre dísznek és tolmácsnak szellemi kiválóságaikat. Kit küldtünk mi, amikor még Kosztolányink, Babitsunk, Móriczunk volt? Mi nem követtük egyik példáját sem (A magyar nép és jóhír ügyét tudtommal ma irodalmunk két egyéniségével szolgáltattuk külföldön: Kerényi Károllyal és Ferdinándy Mihállyal . . .).

A magyar író első feladata még mindig a

nép ügyét képviselni s emiatt valami visszavonja attól, hogy fenntartás nélkül a nép felett álló erők munkájában is részt vegyen. Az író csak a nép tömegeivel vonulhat be "az alkotmány sáncaiba". Hogyan lépjen fel külföldön az ország érdekében a magyar szellem, amíg itthon nem kaphatja meg méltó helyét? Tudjuk, történetek nálunk is kísérletek a szellemi életnek, hogy így mondjam, állami érvényesítésére. Ezek előbb-utóbb mind eltolódtak eredeti céljuktól, a publicisztika, majd a napipolitika felé. A magyar irodalom nem egyesült az állammal, még csak nem is szövetszerezett vele, a szó jó értelmében állam maradt az államban, megtartotta függetlenségét. Ezt az utat kell folytatnia.

Mint annyi más dologban, hírünk mentésében is az irodalom csak önállóan járhat el, munkájának csak így lesz eredménye."⁷

1 Csicsery-Rónay István, "A magyarság és a nyugati civilizáció", *Hírünk a Világban*, I. 1 (1951. január 15), 1-5.

2 Uo.

3 Ilyés Gyula, "Hírünk a Világban II", *Magyar Csillag*, IV, 6 (1944. március 15), 313-319.

4 Saláta Kálmán, "Jó kormányzat — jó hírnév", *Hírünk a Világban*, II, 7-8 (1952. július-augusztus), 1-3.

5 Krúzselyi József levele a szerkesztőhöz, *Hírünk a Világban*, II, 3-4 (1952. március-április), 3.

6 "A magyar név megint szép lesz", *Északmagyarország* (1956. november 1).

7 Ilyés Gyula, Uo.

Beszélgetés Bay Zoltánnal két nagyfontosságú tudományos felfedezésről

Korunk egyik legnagyobb jelentőségű találmánya a laser. Washingtonban élő nagy fizikusunk, Bay Zoltán, a laser tudományos célokra való kifejlesztésére végez fontos kutatásokat. Az elmúlt nyáron pedig Szent-Györgyi Albert laboratóriumában a fotoszintézis terén tett igen jelentős felfedezéseket. Olvasóink eddig utólag értesültek tudósaink kutatásairól, felfedezéseiről, amikor már a szakfolyóiratok hivatalosan is bemutatták az eredményeiket vagy a napilapok szenzációként, sokszor első oldalon adták a nagyközönség tudtára. Épp ezért Bay Zoltánt most kerestük fel, néhány hónappal azelőtt, hogy kutatásait teljes egészükben nyilvánosságra hozza.

Chevy Chase-i házában fogad. A karácsonyutáni hideghullám az enyhe télhez szokott washingtoniakat valósággal megdermeszti; jól eső ellentétként hat hát a kétszerezére átépített nappali meleg, otthonos atmoszférája és csodálatos télikertje. Bay örömmel egyezik bele, hogy kérdéseinkre felvilágosítást adjon.

Először a furcsa elnevezés – *laser* – eredete iránt érdeklődünk.

– A laser egy új fényforrás, az elmúlt három év alatt fejlesztették ki; segítségével az elektromágneses sugárzás terén nagy lépéssel haladt előre a tudomány. Maga a név mutatja – a "Light Amplification by the Stimulated Emission of Radiation" kezdőbetűi, – hogy a fény előállításának új módja, a stimulált (vagy gerjesztett, indukált) emisszió kerül itten alkalmazásra.

– Mikor fedezték fel ezt a jelenséget?

– A stimulált emisszió jelenségét Einstein fedezte fel 1917-ben, tisztán elméleti megfontolások révén. A sugárzás és az atomok kölcsönhatásának azelőtt két fajtája volt ismeretes. Egyik az emisszió, melynél az atom kezdetben gerjesztve van s energiáját átadja a sugárzási térnek. Másik az abszorpció, melynél kezdetben a sugárzásnak van energiája s ezt az energiát az atom átveszi, elnyeli.

Einstein rámutatott arra, hogy ha kezdetben az atomnak is és a sugárzási térnek is van energiája, akkor létrejön egy harmadik fajta kölcsönhatás, melynél a sugárzás arra készíti, stimulálja az atomot, hogy energiáját a sugárzásnak adja át. Az atomtól így átvett

energia nevezetes módon a már meglévő hullámhoz egyforma taktusban, vagy – amint a fizika mondja – egyforma fázisban, azaz koherens módon adódik hozzá. Ha a sugárzás olyan téren halad át, ahol sok ilyen energiával rendelkező, azaz gerjesztett atom van jelen, akkor a hullám mintegy "kisöpri" az atomok energiáját s így növeli a saját amplitudóját.

– Ez tehát a laser elméleti alapja. És a gyakorlatban hogyan hasznosították?

– Ezt az alapvető gondolatot a laser általában hasznosítja, hogy a sugárzási hullámot két egymással szembehelyezett tükrön vereti vissza; tehát a hullámnak, miközben ide-oda mozog, bőven van alkalma arra, hogy a tükrök közt lévő atomok energiáját kiszedje. A gerjesztési energiát, amelyből a hullám táplálkozik, különböző módon tehetjük bele az atomokba. Így például optikai úton, miközben a rendszert oldalról fényvel besugározzuk, vagy pedig elektromos úton, gázkisüléssel. Mindenképpen azt a fontos eredményt érjük el, hogy az energia, amit rendezetlen formában vittünk be, a fényhullámban rendezett, azaz koherens módon jelentkezik. Ebben van a laser elhatározó jelentősége, mert a koherens sugárzást sok olyan célra használhatjuk, amire a rendezetlen, természetes fény nem alkalmas.

– A sajtó már többször írt arról, hogy mi mindenre lehet használni. Még halálsugárnak is elnevezték.

– A laser fényt kiválóan lehet fókuszolni, összpontosítani igen kicsiny területre. Határt csak a fény hullámhossza szab, ami a milliméter ezred része, vagy annál is kisebb. Ha még azt is tekintetbe vesszük, hogy az ún. pulzált laseroknál (mint pl. a rubin laser) az energia rövid időtartamokra is összeszorítható (a másodperc ezred-, milliomod-, százmilliomod részére), akkor látjuk, hogy pillanatnyilag olyan nagy csúcsteljesítményeket (Megawatt) érhetünk el, melyek a közönséges fényforrások skálájában egyszerűen fantasztikusak.

Még meglepőbb számok adódnak a megvilágítás intenzitására (mint pl. százmillió watt négyzetcentiméterenként) a sugárzás fókuszában. Nincs az az anyag, ami ezt az óriási energiasűrűséget elbírná megolvadás nélkül. Gyémánt vagy acél, vagy bármilyen más anyag

átfúrható az ilyen "fénytű"-vel. Egyetlen rosszindulatú sejt kioperálható a környező sejtek megsértése nélkül. Ennél a fajta fénynél a sugárzás nagy távolságra való összegyűjtésében is csupán a fókuszoló lencse vagy tükör átmérője szab határt. A Palomar-tükör segítségével tíz méter átmérőjű fénykorong vetíthető a holdra. Ami a "halálsugár"-elképzelést illeti, erősen túlzottak a félelmek. Természetesen az embert is megölheti az, ami a gyémántot megolvasztja, de a laser ilyen "gyakorlati" felhasználását számos akadály gátolná. S mi több, védekezni lehetne ellene – fény lévén – például köddel!

– Miután a laser is, akárcsak a rádióadó, hullámokat bocsát ki, lehet üzenetovábbításra is használni?

– Természetesen. A kontinuus laser fénye a hullámok rendezett sorából áll, mint a rádió-antenna sugárzása, ezért hírközlésre is használható. Nagy előny itt a rádióval szemben a fény óriási rezgésszáma (300 millió megaciklustól fölfelé, míg a rádió ezer megaciklus alatt van!), ami a modulálhatóságban sokszoros lehetőséget ad. Aránylag szerény modulációs technika kidolgozásával elérhető lesz a jövőben, hogy egyetlen fényhullám közvetíteni tudja egyidejűleg mintegy száz televíziós állomás programját s ugyanakkor még lehetőség marad több tízezer telefonbeszélgetés független átvitelére.

E változatos technikai alkalmazás mellett a lasernek még nagyobb jelentősége van és lesz a tiszta tudományos kutatásban. A kutató itt olyan eszközt kap a kezébe, amellyel azelőtt nem rendelkezett s amellyel most választ tud kapni az atomfizika sok rejtett kérdésére. Ilyenek pl. az atom gerjesztési nívói, azok élettartama, a sugárzási energia vándorlása az anyagban, stb.

– Professzor úr milyen jellegű kutatásokkal foglalkozik a laserrel kapcsolatban?

– A National Bureau of Standards-ben a lasert használjuk a fény sebességének pontosabb meghatározására.

A fénysebesség, c , a fizika egyik univerzális állandója. "Univerzális" a szó szoros értelmében veendő: mai fizikai világképünk szerint nincs a természetnek olyan jelensége, melynek leírásában (legalább elvileg) c nem szerepelne. (Gondoljunk példaképpen az energia és tömeg $E=mc^2$ összefüggésére, mely

nem fénytani egyenlet s mégis szerepel benne a c .)

Emellett a fundamentális szerepe mellett c pontos ismerete újabban egyre több gyakorlati jelentőséget is kap, a térképészetben, a geodéziában, a Föld alakjának a műholdakról kibocsátott rádió- és fenyjelekkel való meghatározásában, az űrhajózásban, stb. Ezt a fundamentális és gyakorlati jelentőségű állandót ma hat tizedesnyi pontossággal ismerjük és a világ több laboratóriuma dolgozik c pontosabb meghatározásán.

Mint minden sebesség, c is egy távolság és egy időtartam hányadosa. A laser rendezett hullámsora kiválóan alkalmas távolságok és időtartamok pontos mérésére. A két mérés között reciprocitás van: minél rövidebb az időtartam, amit pontosan tudunk mérni, annál rövidebb a távolság, amit pontosan meg kell mérnünk.

Az új eljárás a rövid idők mérésére abban áll, hogy a laserben két közelálló optikai spektrumvonalat gerjesztünk s a kétféle fényt egymással "üttetjük". Ilymódon lebegéseket hozunk létre, melyek teljesen hasonlóak a hangtanból ismeretes lebegésekhez, vagy amelyek a rádióban közismert különbségi frekvenciákat állítják elő. Persze itt a fény frekvencia-skálájában vagyunk, így a lebegéssel előálló "alacsony frekvencia" még mindig messze túl van a rádió "magas frekvenciáin": 1 millió megaciklus! Ezt a lebegést átvisszük egy külön erre a célra készült gyors katódsugárcső elektronnyalábjára. Az elektronok, a legkisebb tömegű és így legfürgébb anyagi részecskék, a katódsugárcső ernyőjén olyan képet hoznak létre, melyből a frekvencia meghatározható.

A nagyon szapora lebegési frekvenciáknak köszönhetjük, hogy a szükséges távolságmérés elvégezhetjük néhány méteren. Mivel mind az idő, mind a távolság mérésében egy külön erre kifejlesztett laser nagyon rendezett hullámsorát használjuk, az a várakozásunk, hogy az új mérés a fény sebességét az eddiginél százszor nagyobb pontossággal fogja adni.

*

Bay Zoltán az elmúlt nyarat Szent-Györgyi Albert laboratóriumában (Institute of Muscle Research, Woods Hole, Mass.) töltötte. Megkérdezzük, közös kutatásaik milyen eredményekkel jártak.

— A fizikus és biológus együttműködésére az adott alkalmat, hogy újabban a biológia egyre több olyan problémával foglalkozik, amelyekre csak a kvantumfizika "szubmolekuláris" folyamatai deríthetnek fényt. Ilyen kérdés az energiavándorlás organikus anyagokban, melyre egyik legjobb példa a fotoszintézis.

Az ún. fotoszintetikus egység (quantosome) mintegy 250 klorofilmolekulából és egy a molekulák közé beágyazott energia-hasznosító kisebb egységből (quantotrope) áll. A Nap sugárzásának egy energia-quantumát a klorofilmolekulák egyike nyeli el s az energia nagy hasznosítással (kb. 75%) eljut a quantotropehoz, ahol fotoszintézisre felhasználódik. Hogyan történik az energiavándorlásnak ez a folyamata a klorofil-molekulák között? Szükséges ehhez, hogy a klorofil-molekulák periodikus rendezettségben legyenek jelen, mint egy kristály-rácsban?

A kérdés kvantumelméleti vizsgálata megmutatta, hogy az energiaátvitel rezonancia által történik. A kvantumot elnyelő molekula maga körül elektromágneses teret létesít, hasonlóan egy rádióantennához. A környezetben lévő klorofil-molekulák vevő antennaként szerepelnek. A kvantumelmélet nyelvére fordítva ez azt jelenti, hogy az energia gyorsan delokalizálódik a klorofil-molekulák között. Ebből a delokalizált energiamezőből táplálkozik a quantotrope, mely az energiát irreverzibilisen magába gyűjti, abszorbeálja. Az elmélet megmagyarázza a nagy hatásfokot és arra enged következtetni, hogy a molekulák rendezettségére nincs szükség: a természet a feladatot a legegyszerűbb módon valósítja meg.

— Professzor úr kutatásait a fotoszintézisre vonatkozólag be is fejezte?

— Az elkövetkező nyáron folytatni fogom az energiavándorlás vizsgálatát. Közben Szent-Györgyi intézetében kísérleti munka folyik az elméletből vont következtetések ellenőrzésére.

Megköszönjük az értékes felvilágosításokat s miközben elbúcsuzunk Bay Zoltántól. Újra arra gondolunk, hogy a pár nagy s békésen fejlődött nyugati nemzeteken kívül nincs még egy nép, mely a szabad világnak az elsővonalbeli tudósok olyan garnitúráját tudta volna kiállítani, mint a háborúktól, forradalmaktól, idegen megszállásoktól, fél- s egész diktatúráktól megkínzott magyarság.

(Cs. R. I.)

BARTÓK MELBOURNEBEN

A nyári (február 8-17) melbournei zenei fesztivál után — melyen a Zenekari Concerto, a Hegedűverseny, a Harmadik Zongoraverseny, a "Két kép", a Táncszvit és a Zene vonósokra, ütőkre és celestára szerepelt — Yehudi Menuhin játszotta három hangversenyen (február 24, 27 és március 1) a Bartók-hegedűversenyt, majd május 15-én és 26-án a Magyar Vonósnegyes adta elő — a Musica Viva Society rendezésében — mind a hat Bartók-kvartettet.

(A Deutsche Grammophongesellschaft kiadásában nemrég jelent meg előadásuk lemezen is, melyről az *American Record Guide* azt írta 1962. decemberi számában, hogy bár a Juilliard-kvartett játéka sok tekintetben még ma is felülmúlhatatlan, de ami a lírai bájt és magyar ízt — "idiomatic flavor" — illeti, "a dallamosabb részekben a Magyar Vonósnegyest egyetlen más együttes sem előzi meg. Ezért a magyarok előadását a romantikus első vonósnegyes legnagyobb részében, az ötödik éjszaka-zenéjében és a csodálatos hatodikban, majdnem az egészben, a legjobban szeretjük.")

Az ausztráliai Bartók-kultuszt bizonyítja, hogy Melbourneben "Béla Bartók Society of Australia" működik, melynek alapítója és elnöke Edvi-Illés István. A társaság működéséről a *Canon* zenei folyóirat 1962 márciusi száma részletes ismertetést közöl. Edvi-Illés számos előadást tartott Ausztráliában Bartókról és — maga is Bartók-tanítvány — Bartók dalait adta elő számos hangversenyén.

"Hungarian Who's Who in America"

A fenti címmel nagyszabású "ki-kicsoda" készül az Amerikában élő s elsősorban egyetemeket végzett magyarokról a Magyar Egyetemi Szövetség (Alumni) égisze alatt. Már jóval több mint tízezer személy adatait szedték össze, sőt szedték ki. Az egyetemi végzettségükön kívül a művészet, irodalom, sport, üzleti élet vagy jótékonyosság terén kiemelkedő személyek életleírását is közli majd a kötet. A könyv indexében kultúrintézmények, magyar ujságok, szakmai és társadalmi egyesületek listája is szerepelni fog.

A könyv árából bevett összeg egyötödét a Szerkesztőség a Magyar Egyetemi Szövetségnek adja át jótékony célú felhasználásra, maradó magyar kultúrmunkák támogatására.

Magyar lábnyomok jugoszláv por alatt

Írta: SZIKLAY ANDOR

I.

A már egymillió lakossághoz közeledő, nagyforgalmú, profiljának fő vonásaiban türelmetlenül modern Belgrád többnyire már csak a kulisszák mögött mutatja a századforduló törökös nagyközségének és az első világháborús Szerbia fővároskájának maradványait. Mégis: az ember körül, ha magyar származású, a régiéknél is régebbi időknél, a valamikori Nándorfehérvárnak szellője leng ott léptenyomon. Az amerikai követségbeli hivatalom ablakaiból a múlt év őszéig három éven át naponta láthattam el a Duna és a Száva találkozáspontjáig, odáig, ahol magyar és török harcosok véréből vöröslött a víz öt évszázaddal ezelőtt. Elsétálhattam a Kalimegdán hatalmas területet magukba záró, nagyjából ma is szilárd erődítményeiig: a belső-várban Kapisztrán kápolnájáig, Hunyadi leomlott lakosztályának sértetlen bejáratáig, az alagutakig, amelyekben át a várvédő katonák tízezreinek élmezőnyéről gondoskodtak, le egészen a Nebojsa-toronyig, az előőrsök kapitányának hadiszállásáig. A hagyományos kifejezéssel élve, itt "mentették meg a keresztény civilizációt", mint másutt mások is annyiszor s lényegében oly meddón. Itt született meg a világraszóló diadal, amelynek eméke, pápai bulla értelmében, ma is minden katolikus templomban minden délben megszólaltatják a harangokat s amelynek stratégiai és taktikai részleteit St. Cyr-tól West Point-ig Nagy Sándor, Caesar és Napoleon haditetteivel együtt tanítják.*

Régi magyar visszhangokra fülel az ember a mai Belgrád immár egyik közvetlen külvárosában is: Zemun-ban, az ősi Zimonyban, ahol Hunyadi meghalt, de ahol sógorára, nándorfehérvári vezértársára és Magyarországnak egy kis ideig szintén volt kormányzójára, Szilágyi Mihályra is kell gondolni. Az is észbeötlök, hogy 1914 idején itt, ilyen messze és ilyen közel, volt az országhatár, amelyen át napbarnított magyar bakák dalolva ("Megájj, megájj kutya Szerbia...") meneteltek egy újabb Mohács felé.

Más nagy magyarok számos emlékét Belgrádtól autón négy órányira találjuk, Zágrábban, amelynek várispánságát még Szent László király alapította; a Nikola Subic Zrinski tér

a horvát bánnak, magyar költőnek, európai hadvezérnek és politikusnak, Zrínyi Miklósnak tiszteleg. Még messzebb esnek IV. Béla és Mátyás nyomdokai, amelyekhez az út a valamikor Spalato-nak ismert Split-be és a régi krónikákban Trau-nak nevezett Trogir-ba vezet, a dalmáciai tengerpartra.

Nehéz leküzdeni a kísértést: külön terjedelmes riportot kellene itt most írni Európa egyik legkülönlegesebb történelmi, archeológiai látványosságáról, Diocletianus szláv születésű római császár Split-ben lévő, a tengerparttól befelé egész külön városrészként elterülő palotájáról. Város a városban ez, ezrek laknak benne; a földalatti folyosókat és termeiket még csak részben tárták fel, nincs végük-hosszuk. A palota falai és kapui közötti óriási területen korról-korra tovább építkeztek: elvonul a látogató előtt minden építészeti stílus, kb. Kr. u. 300-tól a mostaniig. Egy hatalmas márvány-medence benyomását keltő térről, amely a legfelsőbb palotaudvarok egyike volt és most terrasz-kávéházak és vendéglők vannak rajta, néhány lépésnyire székesegyház emelkedik. Legelső formájában Jupiter temploma volt; látogatta Diocletianus császár is, aki meglepően úgy fejezte be uralkodását, hogy lemondott, ide vonult vissza, cincinnátusi egyszerűséggel főként káposzta-termelésnek szentelte idejét, itt halt meg s itt a sírja. A katedrális előtt, helyesebben közvetlenül rajta, van találkoznánk a magyar múlttal. Rajta, mondom, mert az a márványkoporsó, amely képviseli, a főbejárat tetejéhez van erősítve.

2.

A muhipusztai összeomlás után IV. Béla, aki 1220 óta már Horvátország királya is volt, családjával Ausztrián át Zágrábba, onnan Splitbe és Trogirba menekült. Néhány hónappal később tatár csapatok érkeztek a környékre. Vezérük a menekültek kiadatását követelte a trogiri nagytanácstól, amely azonban elzárkózott és a sorozatos fenyegetésekre nem válaszolt. A királyi család a közvetlen közelben lévő szigetre költözött, amelyet akkor és azért neveztek el Kraljovac-nak, Királyszigetnek. A tatárok már ostromra készültek, amikor Ogotaj nagykan halálának híre érkezett; a magyarországi fővezér, Batu kán, akinek esélyei voltak

az utódlásra, általános hazavonulásra adott parancsot. Béla azután 1242 nyarán tért vissza Magyarországra, megfogyatkozott családjával: a tavasz folyamán két kislánya, Katalin és Margit, ragályban meghalt. A királykisasszonyokat közös márványkoporsóba helyezték — és ez az, amely a katedrális főbejárata fölött látható.

Helyi informátorom (Milan Zoré) szerint a koporsó eredetileg a templom alatti kriptában volt, amelynek mennyezete a 18. század elején beomlott. Néhány évtizeddel később kiemelték a betemetett különféle sarcophagus-okat; az ásatások vezetősége átvizsgálta s hivatalosan átvette azokat. Abban, amelyben a magyar királylányok hamvai voltak, az emberi maradványokkal együtt megdöbbenésükre halcsontok halmazait is találták. Azt hitték, hogy valami pogányeredetű magyar szokás szerint halakat helyeztek el annakidején a tetemek mellett — amíg ki nem derült, hogy az ásatásoknál foglalkoztatott munkások halat ettek ebédre és a halcsontokat a koporsóba dobálták...

Ma már fel nem deríthető forrásból származott az az ötlet, hogy éppen ezt a koporsót, tartalmát tekintve a legmagasabb rangút, lássák el új, díszesen faragott fedőlappal és királyi koronával, helyezték el a székesegyház főbejárata fölébe és véssenek elülső részébe szöveget a templom éppen akkor végrehajtott restaurálásáról (1755), így:

“Ecclesia Metropolitana Primatialis Sancta Basilica Vaticana Aggregata, MDCCLV.”

3.

Mielőtt IV. Béla az említett körülmények között elhagyta Dalmáciát, számos várost hálából kiváltságokkal ruházott fel (Hvar, Petrinje, Samobor, Varasdin). Splitnek és Trogirnak bizonyos területeket és különleges jogokat juttatott, amelyekből később sok torzszalkodás, sőt fegyveres marakodás is támadt. Az 1200-ban alapított, magyar gótikus stílusban épített trogiri nagytemplomnak odaajándékozta horvát koronázási palástjáról a díszesen hímzett, Szent

György lovas alakját mutató, gyöngyökkel és ékkövekkel kirakott csuklyát. Ez ma is megvan; kérésemre a sekrestyés egy kis izgatott kotorászás után előállította, megjegyezve, hogy régen nem érdeklődött iránta senki és “lassan már nem is fogják tudni, hogy itt van...”

Később tudtam meg Pálincás Lászlótól, a firenzei egyetem tanárától, hogy a csuklyáról “Magyarország románkori emlékei” c. munkájában (Budapest, 1938) említést tett Gerevich Tibor, előbb pedig, 1884-ben, R. Eitelberger, Bécsben megjelent “Die mittelterlichen Kunstdenkmale Dalmaziens” c. könyvében.

4.

Trogir számos, mai kopottságában és szegénységében is gyönyörű, földhözragadt emberekől tetőzetig zsúfolt renaissance palotája közt a legérdekesebbek egyike az annakidejéni Cippico családé. A Mátyás idejébeli család fő jóbarátja volt a királynak, többször meg is látogatta Budán is, Visegrádban is. Készítetett egy domborművet: Mátyás fejét mutatja, babérkoszorúval, amelynél élesebben szökik a szembe a legendás nagy orr. A dombormű az első emeletre vezető udvari nyílt lépcsősor tetejénél a falban van.

Rongyos kis purdék hancuroztak az udvaron, amikor ott jártam; az emeleten kopott fekete ruhás asszonyságok kiabáltak, a dombormű alatt egy öreg dalmát halász pipázott, valahonnan felülről szlovén dal szólt egy rádióból. Időben és térben, környezetben és hangulatban, Hollós Mátyás oly távolinak tűnt, mint ó-görög legendák hőse, vagy valami egyiptomi fáraó.

* Amerikában három évtized alatt csak két nem-magyarral találkoztam, aki tudott róla. Truman elnök még Hunyadi teljes nevét is helyesen ejtette ki: később kérésemre levélben mondta el (amelyet leközölt a “Hírünk a Világban”), hogy diákkorában a McGuffey's Reader-ben olvasta a nándorfehérvári küzdelem történetét és — írta — “sohasem bírtam elfelejteni”. Ravndal budapesti követünk pedig magyarnyelvű emlékbeszédet mondott a csatáról Clevelandban, 1956 nyarán.

A HIRÜNK A VILÁGBAN

nemrég indított előfizető-jutalmazási akciója során a 100-ik új előfizetőnek ígért negyvenkötetes kis emigrációs könyvtárat Szy Tibor nyerte.

Ezenkívül egy Magyarországról szóló képes albumot kapott minden ötödik új előfizető, és pedig a következők: Koszorús Ferenc, Földiák Ferenc, Doráti Antal, Szívó Pál, Bartók László, Szerecz Margaret, Bódy Mihály, Papp L.-né, Mihályi Elemér, Law E. R., Taborsky György, Bokor Zoltán, Sikorszki Antónia, Zsakó Gyula, Philharmonia Hungarica, Wigner Jenő, Liskay W. A., Rabb A., Kabal János.

TUDÓSAINK KÜLFÖLDÖN

BAY ZOLTÁN

egyik legfontosabb felfedezése az elektrolumineszcens lámpa. Ennek lényege az 1941-es USA-szabadság szerinti: "Nagyítású kristályos vezetőanyagból előállított fényáteresztő testet tartalmazó fényforrás, melynek anyaga közvetlenül a rajta átfolyó és az említett anyag működtetésére szolgáló, az anyag felizzításához szükséges áramerősségnél kisebb erős-ségű áram hatására fénykisu-gárgázásra képes."

Ezért a találmányért 1959-ben Kossuth díjat kapott — nem az 1949 óta Washington-ban élő Bay, hanem Szigeti György, aki a szabadsági leírásban mint társcsaláló szerepel, továbbá Bodó Zsolt és Szép Iván, akik Szigetivel együtt továbbfejlesztették a lumineszkáló anyagok felhasználását és ezzel "a korszerű hazai fénycsőgyártás és tranzisztor-gyártás megvalósulását segítették elő." Amint a *Fizikai Szemle* (1959, VIII.) írja, Szigeti "még a második világháború előtt az (Egyesült Izzó) laboratóriuma akkori vezetőjével, Bay Zoltán professzorral együtt olyan új fényforrást dolgozott ki, melynél közvetlenül a lumineszkáló anyagon átfolyó áram gerjeszt fényt. Ez a lámpatípus ma elektrolumineszcens lámpa néven lett közismertté."

(Bay Zoltán jelenlegi kutatásairól lapunk más helyén közlünk interjút.)

BOGYAY TAMÁS

Münchenben élő történészünk az elmúlt két évben igen élénk tudományos tevékenységet fejtett ki. Publikációi közül kiemelkedik az a szöveg, amelyet

az Akademische Verlagsgesellschaft Athenaion Konstanz "Handbuch der Kulturgeschichte"-je tett közzé, a második kiadás "Kultur der Ungarn" c. füzeteiben. A szöveg 2/3 részben Farkas Gyula, 1/3 részben Bogay Tamás munkája, mivel Farkas — az első kiadás szerzője — hirtelen halála miatt csak az átdolgozást tudta elvégezni, az őstörténeti fejezetet és az első világháború utáni korszakot, amit teljesen újra akart írni, már nem tudta megcsinálni. E füzetek 1961 januárjában és áprilisában jelentek meg.

1961-ben jelent meg a *Südost-Forschungen* XIX, 1960 évi kötetében a "Die Kirchenorte der Converso Bagoarium et Carantanorum; Methoden und Möglichkeiten ihrer Lokalisierung" c. dolgozata, amely a Dunántúl honfoglalás-előtti történetének legfontosabb forrásával foglalkozik és az újabb burgenlandi osztrák kutatók műveit veszi bírálat alá.

"Karolingisches aus Benediktbeuern" címmel jelent meg 1961 nyarán a VII. Nemzetközi koraközépkortudományi kongresszus aktáinak kötetében a kongresszuson tartott referátuma a benediktbeuerni volt bencés apátságban talált 9. századi faragványokról.

Idén jelent meg: Kép és látomás; egy fejezet a magyar romantika történetéből. Kortársak illusztrációi Vörösmarty művéhez. (Köln, Széchenyi Kör, 1962.) — "Research into the origin and ancient history of the Hungarian nation after the Second World War" (*The Hungarian Quarterly*, 1962. IV-VII). — "Mindszenty als Historiker". A Vecsey József szerkesztette

"Kardinal Mindszenty; Beiträge zu seinem 70. Geburtstag" c., Münchenben kiadott kötetben. — "Die alte bulgarische Kunst". (*Hochland*, 1962. XII.)

Bogay könyvismertetései a következő folyóiratokban jelentek meg: *Südostforschung*; *n*, *Kunstchronik*, *Das Münster*, *Uj Látóhatár*, *Katolikus Szemle*.

Több címszó szerzője a "Lexikon für Theologie und Kirche" (Freiburg, Herder, 1962) új, hetedik kiadásában.

Előadást tartott 1961 novemberében a Südostdeutsche Historische Commission meghívására a Bizottság passauai gyűlésén "Bajorország és Passau jelentősége a régi Magyarország művészeté számára" címmel.

1962 szeptemberében a Magyar Akadémikusok Széchenyi Köre Bad Godesbergen tartott kongresszusán és a Marienbergben tartott II. magyar főiskolai héten a következő témáról beszél: Kelet és Nyugat az árpád-kori magyarság gondolatvilágában, mint a művészet mutatója.

DABASI-SCHWENG LORÁND

volt pénzügyi államtitkár és műegyetemi tanár 1961 októberé óta a "Joint Center for Urban Studies of MIT and Harvard University" egyetemi intézet megbízásából Venezuelában dolgozik a venezuelai Guayana gazdaságfejlesztési programjának kidolgozásán. Az Orinoco folyótól délre hatalmas vasérc telepek vannak, amelyeket az 50-es években a United States Steel és a Bethlehem Steel fedezett fel és bányászik. A venezuelai kormány az ötvenes évek derekán elhatározta, hogy a hazai vasérc feldolgozására a Caroni folyó vizieréjének a kihasználásával

600.000 tonna kapacitású vas és acélművet fog építeni, amely idővel egy nagy ipari komplexum magja lesz. Az előző kormány vállalkozását a Betancourt-kormány folytatta és 1960-ban a vas és acélmű igazgatására és a Caroni vizirejének a kihasználására egy állami vállalatot létesített (Corporacion Venezolana de Guayana), amelynek feladatává tette általában a Guayana természeti kincseinek a kihasználását és gazdasági fejlesztését.

A C.V.G. 1961-ben a Joint Center-t hármas feladatra szerződött. Az egyik feladat a Guayana gazdaságfejlesztési programjának a kidolgozása a venezuelai nemzeti gazdasági terv keretein belül. A másik feladat az iparvidék centrumát alkotó város tervének az elkészítése. A harmadik feladat Guayana általános fejlesztési tervének a kidolgozása. A gazdaságfejlesztési terv súlypontja az iparfejlesztésen van. A vidék mezőgazdasági adottságai kevésbé kedvezőek. Viszont a tervezett többszáz ezer lakosú város élelmezése komoly probléma, mert Guayanát az ország jobb mezőgazdasági vidékeitől 500-800 kilométer választja el és az egyedüli összeköttetés egy aszfaltozott országút. A létesítendő iparok versenyképessége részben attól függ, sikerül-e az élelmezés kérdését kedvezően megoldani. Az első év munkájának legfontosabb része ennek a kérdésnek a tanulmányozása volt.

HARDY FERENC

mérnök két évre elfogadta a University of Addis Ababa meghívását. Mint "associate professor" fog tanítani a mérnöki szakon.

KÁRMÁN TÓDOR

1962. december 31-én elnyerte a "Tudomány Nemzeti Érdem-

rendjé"-t, a most alapított legmagasabb amerikai tudományos kitüntetését. A lapok címükben mint a hangnál sebesebb repülés atyját ünnepeik a 82 éves tudóst, megemlítve, hogy magyar születésű. Az elnöki bejelentés szerint az érdemrendet Kármán "vezető tudományos és a repülés terén alapvető mérnöki működéséért, a fegyveres erőknél nyújtott kiemelkedő tanácsadói tevékenységéért és a tudomány és technika terén való nemzetközi együttműködés elősegítéséért" kapta.

KÓSA JÁNOS

jelenleg a University of North Carolinán tanító szociológusunk "Two generations of Soviet man" címmel írt könyvet. Kósa modern lélektani elemzés segítségével azt az alapvető kérdést vizsgálja benne, hogy milyen mértékben képes a technika haladása és a pártállam korlátlan hatalma megváltoztatni az emberi természetet, hitet és jellemet?

NÉMETHY LÁSZLÓ

az 1963-ra megválasztott elnöke a tizedik éve fennálló kanadai Magyar Mérnök Szövetségnek. A Szövetség a Canadian Federal Charter alapján működik, kb. 300 tagja van, két fő csoportja Torontóban és Montrealban.

Működési területe: szakmai előadások, irodalmi összejövetelek, bálók és kirándulások rendezése, üzemlátogatások, magyar mérnökök segítése, diplomájuk elismertetése, stb.

Némethy László irányítja India most épülő nagy nemesacélgyárának tervezését és üzembehelyezését. A gyár 100 millió dolláros költséggel Durgapurban létesül, Kalkutta közelében. 1963 elején Indiába utazik a gyár kohászati és gépészeti berendezéseinek kiválasztása céljából.

SZENT-GYÖRGYI ALBERT

tiszteletére 28 világhírű biokémikus eredeti tanulmányaival gyűjtemény jelent meg 1962-ben. A könyv címe: "Horizons in biochemistry; Albert Szent-Györgyi dedicatory volume". Szerkesztői: Michael Kasha és Bernard Pullman. Kiadó: New York és London, Academic Press

TELLER EDE

lett a hatodik tudós, akit a legnagyobb amerikai tudományos díjjal, az Enrico Fermi-díjjal tüntettek ki. November 15-én jelentette be az Atomenergia Bizottság a nyertes nevét és a díjat (50.000 dollárt) december 3-án adták át Tellernek. Az öt előző díjnyertes Neumann, Lawrence, Wigner, Seaborg és Bethe volt; Teller tehát hat között a harmadik magyar. *New York Times* első oldalon Teller fényképével közölte az eseményt. (1962. XI. 16.)

A kitüntetési okmány szerint Teller a Fermi-díjat "a kémiai és nukleáris fizika terén elért eredményei, a termonukleáris kutatásban tanúsított vezető szerepe és az ország védelmének erősítése érdekében mutatott erőfeszítései miatt" nyerte el.

Washington magyarsága december 3-án díszvacsorát rendezett Teller Ede tiszteletére.

VALKÓ LÁSZLÓ

neve is szerepel az "American Man of Science" sorozat ötödik, idén megjelent kötetében. Dr. Valkó Lászlónak, a Washington State University professzorának a szövetségzettudományi és a szövetségzeti jog nemzetközi fejlődésére vonatkozó munkásságát ismerteti a most tizedik kiadásban megjelenő lexikon.

Auer Pál

Független magyar kormány ma nincs. De van legalább egy nagyhatalmi főváros, ahol magyar követ — valaha a magyar államé, ma csak a magyar népé — úgy látja el önként vállalt feladatát, mintha egymaga személyesítene meg az egész követséget. Auer Pál Párizsban követ, kulturális attasé, sajtófőnök egy személyben s az Egyesült Európa mozgalmának szerveiben nemcsak a magyarság, hanem Kelet-Európa képviselője is.

Auer jelentős publicisztikai tevékenységéből is kiemelkedik a *Revue Militaire Générale*-ban (1962. VII.) megjelent tanulmánya: "L'ONU; ce qu'elle est; ce qu'elle devrait être" (Az ENSZ; az ami ma s aminek lennie kellene).

Jules Romains, a Francia Akadémia tagja, hosszan méltatja a tanulmányt s többek közt ezt írja: "Az ENSZ-nek számos hibája van. Hiábavaló lenne eltitkolni. Ellenkezőleg, ki kell teregetni őket, hogy orvoslást lehessen találni rájuk. Ezért olvastam akkora érdeklődéssel Auer Pál cikkét. Már többször beszéltem Auer Pálról. Ez a magyar, aki azzal tisztelte meg Franciaországot, hogy menedékhelyül választotta, korunk egyik legilletékesebb személyisége Európában. Múltja, mint diplomatáé és államférfiúé, hatalmas tapasztalattal látta el. Hazája balsorsa, bár szenvedést okozott számára, nem tette keserűvé." (*L'Aurore*, 1962. VIII. 16.)

Az egész emigráns sajtó megemlékezett arról, hogy a párizsi La Fayette teret Liszt Ferenc térre keresztelte át a városi tanács. A párizsi *Bulletin Municipal Officiel* 1962 május 19-i száma közli a határozatot, mely szerint az átkeresztelés Auer Pálnak köszönhető.

Az Európai Mozgalom májusi kongresszusán "Auer Pál, Magyarország volt követe Franciaországban — írja a *Le Figaro* (1962. V. 14.) — Kelet elnyomott országainak nevében szólalt fel megrendítő módon." Már április 29-én közölte a *Le Figaro* Auer Pálnak, "aki ma a kelet-európai országokkal való egyesülésnek a legavatottabb szószólója", a nyilatkozatát, mely szerint a NATO és a Varsói Szerződés aláírói közti meg nem támadási szerződés veszélyes cselekedet lenne. Adna ugyan talán párheti vagy párhónapi enyhülést, ugyanakkor

azonban újabb kezdeményezésekre bátorítaná fel a Szovjetuniót.

Mindez csak pár kiragadott példa s az is csak egyetlen év tevékenységéből. Auer Pál legnagyobb értéke azonban hazája számára nemzetközi kapcsolataiban rejlik. Alig van rajta kívül kelet-európai politikus, akinek olyan nagy tekintélye lenne Európa vezető államférfiai — annakidején Churchill, ma az új Európáé — előtt, mint neki. Valószínű, hogy a rabnépek képviselői közül a legnagyobb szerepe neki lesz a Kelet-Európát ismét Európához kapcsolni törekvő s remélhetőleg nem sokáig késlekedő politika megvalósítása során.

(K. E.)

JELENTKEZÉS TENGERENTULI SZOLGÁLATRA

Afrika, Ázsia és Dél-Amerika számos országa állandó tanár- és szakemberhiánnyal küzd. Ennek a hiánynak pótlására, illetve kiküszöbölésére az Egyesült Államok tudományos intézetei és szaktársulatai tanár- és szakembercseré-programokat létesítettek. A programok keretében egyrészt tengerentuli fiatalok nyernek az Egyesült Államokban tudományos vagy technikai szak-képzettséget, másrésztől észak-amerikai tanárok, tudósok és szakemberek vállalnak tengerentuli szolgálatot — természetesen megfelelő javadalmazás ellenében — az egyes országok ily módon való megsegítésére. Erre a rendkívül érdekes és minden szempontból érdemes munkára magyar származású tanárok, tudósok, kereskedelmi, közigazgatási, mezőgazdasági, technikai, egészségügyi stb. szakemberek is jelentkezhetnek, amennyiben a feltételeknek megfelelő gyakorlattal és képzettséggel rendelkeznek, és angol, francia, spanyol vagy portugál nyelven folyékonyan beszélnek. Az állásközvetítés díjtalan. Bővebb felvilágosítást és felvételi űrlapot szívesen küld a

KOSSUTH FOUNDATION

207 East 37th Street, New York 16, N. Y.

NYUGATI FIGYELŐ

AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

Kodály Zoltán

nyolcvanadik születésnapja alkalmából a *Christian Science Monitor* (1962. XII. 31.) megemlékezik jelentőségéről és beszámol az ünnepekről, melyeket tiszteletére rendeztek. 22 volt tanítványa variációkat írt egy Kodály-témára. A cikk megállapítja, hogy Kodály a zenében egyszerre rendíthetetlen magyar és univerzalista.

(Itt említjük meg, hogy öt külföldön élő nagy Kodály-tanítvány is írt egy tizenötperces variációs művet Kodály témájára: Serly Tibor, Veress Sándor, Fried Géza, Pártos Ödön és Doráti Antal.)

"The Hungarian Quarterly"

új, terjedelmesebb és kulturális kérdésekre is kiterjedő formában jelent meg nyáron. Az 1962. április-júliusi szám cikkírói közt szerepel: Kállay Miklós, Barankovics István, Kerényi Károly, Wigner Jenő és felesége, Juhász Vilmos, Bogyay Tamás, Horváth Barna, Foltiny István, Olgyay Aladár, Csernus Ákos, Papp László, Morelowski Jan.

A Hungaria Sport Club

nyerte el 1962-ben az év legjobb amerikai bajnoksapata címét. A magyar együttes 168 pályázó közt megnyerte a kupadöntő mérkőzést, s mint ilyen a State Department kiküldetésében idén ősszel közeli turnéra utazott. 18 meccs közül 11-et, megnyert, öt döntetlenül végződött s csak kettőt veszített el.

ANGLIA

Kodály Zoltán

jelentőségét elemzi a *Manchester Guardian Weekly* 1962. december 20-i számában Colin

Mason "Zene egy egész nemzet számára" címmel. "Kodály azt állítja egy cikkében — írja a méltatás — melyet Eöszé László nemrég megjelent angol életrajzában idéz, hogy 'minél behatóbban tanulmányozzuk és műveljük saját zenénket, annál inkább adhatunk valamit a világ zeneművészetének'. Hogy ez univerzálisan igaz-e, nem tudjuk, de annyi bizonyos, hogy Kodály saját életművére vonatkozólag igen. (Bartók és Kodály eredményei közül) talán Kodályé a szerényebb. De ennek ellenére, és minden konzervativizmusa ellenére (amiben soha nyoma sincs anakronizmusnak), életműve az egyik legeredetibb a 20. században és egyike azoknak, amelyekről leginkább feltehető, hogy megmaradnak... Kodály helye a zenetörténetben már régen meg van állapítva és stabil: a szomszéd országok ébredő nacionalizmusának a zsenijeit közt, Smetana, Dvorak és Borodin sorában."

A Llangollen-ben

évenként megrendezett nemzetközi népzenei verseny három kötelező női kórus-száma közé idén Veress Sándor "Mary had a little lamb" c. szerzeményét vették fel. Angolul, walesi nyelven vagy olaszul lehet előadni. (Llangollen International Musical Eisteddfod. Programme announcement. 10th - 15th July, 1962)

AUSZTRIA

"Térszili Katica"

Veress Sándor táncjátéka került bemutatásra a bécsi operában 1962. november 20-án. A "lendületes és a népi elemek ellenére is inkább fanyar" zenéjű táncvígjáték a bécsi *Kurier* (1962. XI. 21.) szerint vi-

dám befejezése volt az első balettestnek az operában. Az egész előadás egyébként a magyar tehetség jegyében zajlott le: a "Térszili Katica" díszleteit és kosztümjeit Pekáry István tervezte és mind a három darab koreografiáját a bécsi opera új balettmestere, a világhírű Millos Aurél tanította be. (A másik két balett: Prokofjev "Estro Arguto"-ja és Dallapiccola "Marsyas"-a) A *Kurier* elragadtatott hangon dicséri Millos teljesítményét és egy egész oldalon közöl képeket az előadásról.

BRAZILIA

Az Amazonas püspöke

a Nyugat-Magyarországon született Domitrovits József, 1962. II. 27-én váratlanul elhunyt. Mint szalézianus missziós pap, 1924-ben ment Braziliába, s az őserdő indiánjai közt térített. Amikor a budapesti Eucharisztikus Kongresszus alkalmával, melyen résztvett, megismerte a magyar alapítású Annunciáta apáca-rend munkáját, magyar nővéreket telepített át Braziliába, akik leprabetegyek gyógyítására áldozták életüket. 1950-ben szentelték missziós püspökké a magyar szerzetest. (*Délamerikai Magyar Hírlap*, 1962. III. 25.)

BULGÁRIA

A XV. sakkolimpiáson

Várnában a Szovjetunió lett a győztes, második Jugoszlávia, harmadik Argentina, negyedik az USA, ötödik Magyarország lett. Az amerikai csapatban játszott Benkő Pál is, aki csapatában a legjobb eredményt érte el (annak ellenére, hogy honfitársai ellen nem vett részt a mérkőzésben). A versenyeket szeptember 15 és október 10 közt bonyolították le. (*Chess Life*, October 1962)

FRANCIAORSZÁG

Szigeti József

szeptemberben lett 70 éves. Most jelent meg új lemeze a Philips kiadásában: "Hommage a Bartók", rajta Bartókkal a Mikrokosmos és Szigetivel-Goodmannal a Contrasts. Előtte pedig egy "Hommage a Szigeti"-t adtak ki, Beethoven hegedűversenyével; vezényel: Bruno Walter. Most jött ki Szigeti harmadik Brahms-verseny felvétele is, valamint az összes Bach-partitúrák, szólószonáták.

HOLLANDIA

A Budavári Te Deummal

ünnepelte az amsterdami Concertgebouw zenekara Kodályt. A Karácsony másodnapján tartott hangversenyen a zenekar másodkarnagya, Erős Péter vezényelt. Kétszáztagú vegyeskar és orgona egészítette ki a világhírű zenekar játékát.

A Mikes Kelemen Kör

ezévi tanulmányi hetét szeptember 10 és 16 közt rendezte meg, Tilburgban.

IRORSZÁG

A Radio Eireann Symphony,

valójában az ír nemzeti zenekar, több mint 60 nyilvános hangversenyt ad évente. Paul Tibor dinamikus és lelkes vezetése alatt a zenekar óriási mértékben javult az alatt a két év alatt, amióta fő karmestere lett — írja a *Musical America* (1962. I.) (Paul Tibor otthon a háború alatt a magyar rádió zenekarának karmestere volt.)

IZRAEL

"Miért magyarul?"

cimmal támadta meg az egyik héber napilap az izraeli magyar zsidókat, amiért állandóan csak magyarul beszélnek: "Nincs az országban egyetlen olyan zsidó, aki olyan görcsösen ragaszkodik a régi nyelvéhez, mint a magyarnyelvű. Magyarul beszélgetnek akkor is, ha már héberül vagy bármilyen más nyelven is jól tudnak be-

szélni." Az *Uj Kelet* válaszol a támadásra. "Ehhez hasonló rosszízű írásművel — írja többek közt — 'az egykori nyilas lapokban találkoztunk... Milyen föld szülőttje válik meg csak úgy könnyedén az anyanyelvétől?... Kultúráját pedig nem vetheti le senki, mint a nadragját. Erre nincs is szükség, még akkor sem, ha már héberül álmodik."

JAPÁN

Az Ázsiai Népek

Antikommunista Lígája

tokiói kongresszusán (okt. 1-5) magyar részről résztvett Nagy Ferenc volt miniszterelnök. Javaslatára a kongresszus egyhangúan javasolta, hogy az ENSZ-ben a magyar ügy mellett állandó tárgysorozati pontként tűzzék napirendre a keleteurópai népek önrendelkezési joga megtagadásának az ügyét. A kongresszus elhatározta, hogy Afrikára is kiterjeszti működését és egy határozatban elítélte egyes ázsiai országok semlegességi politikáját, mint a kommunizmus szálláscsinálóját.

A kongresszus után Nagy Ferenc Tai-wanba utazott, ahol többibben tárgyalt Csiang-kai-ekkel és Quemoy szigetét is meglátogatta, majd Bangkokba s végül New Delhibe ment. Ide a kínai támadás másnapján érkezett. Nehru miniszterelnök hosszan tárgyalt Nagy Ferencel, főleg a kommunistákkal szemben szerzett tapasztalatai iránt érdeklődve.

JUGOSZLÁVIA

Illyés "Petőfi"-je

megjelent horvátul, Fedor Bikar fordításában. Ady, József Attila és Radnóti válogatott költeményei s z e r b ű l jelentek meg Danilo Kis fordításában. A selyemkötésben és merített papíron kiadott három kötet az 1961 novemberében Belgrádban megtartott VI. nemzetközi könyvkiállításon harmadik díjat nyert.

MAGYARORSZÁG

Hatvan ország

fiataljai, több mint félezren, tanulnak magyar egyetemeken. Legtöbben műszaki, orvosi és agrártudományi egyetemre járnak, de szép számmal vannak a művészeti főiskolákon is. Az első esztendőben valamennyien a magyar nyelvet tanulmányozzák, aztán fognak hozzá tulajdonképpeni tanulmányaikhoz. Szeptemberre 200 újabb ifjú érkezését várták, akik közül 130 Afrikából, 40 Ázsiából és 10 Kubából indult útnak. Magyarországról viszont 170 egyetemi hallgató indult külföldre szeptemberben. Közülük 120 a Szovjetunióba s a többiek nagyobb része is kommunista államokba. (*Magyar Nemzet*, 1962. VIII. 7. és *Népszava*, 1962. VIII. 7.)

Sosztakovics

a nagy orosz zeneszerző még a múlt év őszén több napot Budapesten töltött. A *Muzsika* (1961. XII.) szerint "Bartók hatását felfedezhetjük olyan jelentős alkotásaiban is, mint a David Ojsztrahnak ajánlott Hegedűverseny". "Valóban több vonatkozásban hatott rám Bartók művésze" — mondta Sosztakovics a *Muzsika* munkatársának — "Kompozíciói közül jónéhányat már igen korán megismertem." Majd még ezeket mondta: "A fiataloknak azt tanácsolnám, hogy alakítsák ki minél előbb a saját egyéniségüket, s kövessenek olyan mestereket, mint Bartók, Sztravinszkij és Kodály..."

SVÁJC

Kodály Zoltán

nyolcvanadik születésnapjáról a *Neue Zürcher Zeitung* (1962. XII. 16.) Veres Sándortól kért méltatást, aki majdnem egy teljes oldalon (Kodály portréjával) ismerteti zeneszerzői, kutatói s nemzetnevelői működését.

Kodály Zoltán gondolataiból

A magyar társadalom túlnyomó része még nem elég magyar, már nem elég naív és még nem elég művelt arra, hogy ezek a dalok közelebb férközzenek a szívéhez. A magyar népdal a hangversenyteremben! különösen hangzik ma még. Hogy egy sorba kerüljön a világirodalom remekeivel és a – külföldi népdallal. De megjön az ideje ennek is. (1907)

*

Mióta a népszínmű és vele a népies dalirodalom nagy, lefelé ható nyomása megszűnt, mióta nem szállít a város a falunak népdalt; újra felszabadult, megindult a falusi produkció... Majd kiderül, hogy a népdal még nem mondta ki az utolsó szót; nem egy elavult stílus maradványa, nem a történet holt relikviái közé való, hanem eleven élet. (1918)

*

Zenei köztudatunk akkor lesz, mikor a nyolcadik millió is magáévá teszi hétmillió magyar zenei érzését, amire ma még idegenkedve néz... A néphagyomány nem töltötte be rendeltetését azzal, hogy a nép zeneéletét ellátta. Köze van még az élethez, a mindnyájunk mai életéhez. Megvan benne magja, terve egy nagy nemzeti zenekultúrának. Ennek kifejlesztése, teljessé tétele a művelt réteg dolga. De csak a néppel való lelkiegységben lesz rá ereje. Hogy nemzetté lehessünk, előbb újra, meg újra néppé kell lenniünk. (1935)

*

Mint a nyelve: a magyarnak zenéje is szűkszavú, lapidáris kisterjedelmű, nagy súlyú remekművek sora. Pár hangnyi dallamok, mintha kőbe vésvé állták volna századok viharát. Oly végleges a formájuk, mintha nem változtak volna ezer év óta. Egyik-másiknak pontos megfelelője is előkerült a rokonnépeknél. Mintha tegnap hagyták volna abba a közös dalolást... Általában inkább aktív, mint passzív. Inkább akarát, mint érzelem kifejezője. A céltalan búsongást, sírva vigadást nem ismeri. Még a székely "keserves"-ekből is elszánt energia sugárzik... Ritmusa éles, határozott, változatos. Dallama lendületes, szabadmozgású, nem előre elgondolt harmonikus alapból félnéken kibontakozó. Formája: rövid, arányos, világos, átlátszó. (1939)

Az értelmiség kivételközt a magyar nyelvből, elidegenedett a magyar zenétől. Ha ta-

lálkozik vele: idegennek érzi. El lehet hinni, hogy őszintén. Akár asszimilált, akár "törzskös", nem közvetlen folytatása a népnek, nem él benne a nép kultúrája, mint a felnőttben a gyermek; más a lelke, nem érti a nép beszédét, zenéjét, baját, örömét. Hosszabb ideig azonban egy népet sem lehet hajlamai ellenére vezetni. Meg kell tanulnunk egy ország nyelvét, ha benne élni akarunk. Ha a népet érteni akarjuk, meg kell ismernünk zenéjét. (1939)

*

A néphagyomány az állandó, változásaiban is változatlan gránitréteg. Ott van még benne a honfoglalók dala... Az idők a honfoglaló lélek újjászületését követelik. Mindenütt meg kell ragadni, ahol még van belőle. Azt mondhatná valaki, az ősi réteg a nemzet műveltebb feléből már kiveszett. Hisszük, hogy csak alszik, még felébreszthető, tudatosítható. A magyarság sohasem alakulhat úgy át, hogy ez a réteg kihulljon lelkéből, akkor nem lenne többé magyar. Csakúgy, mintha a nyelvből kiveszne az alapszókinccs és szerkezet. (1939)

*

A cigány, a legjava is: félművész, akkor van igazán elemében, mikor félművészetet játszik. Magyar tánczenét, "talp alá valót" alig lehet jobban előadni. A magyar előadó-stílus ritmikus hagyománya itt teljes virágában van. Már a lassú, érzelmes dalokban nem tudom hány magyar vállalja azt a nyivákoló, vinnyogó, a folytonos csúsztatás következtében beteges érzélgős hangot, ami inkább a sátoros cigányok kocsi után futó rimánkodását fejezi ki, mint a magyar karaktert. (1939)

*

Magyar kultúra: örök harc a hagyomány és a nyugati kultúra közt. Béke csak úgy lehet, ha a népkultúra nő fel magas kultúrává, saját törvényei szerint, Európától csak azt veszi át, ami erre kell, s azt is szervesen magába olvasztja. Elérhetjük-e? Janus-arcunk lehet-e valaha egyakarátú, magával egyes lélek arca?

Egyik kezünket még a nogáj-tatár, a votják, cseremisiz fogja, másikat Bach és Palestina. Össze tudjuk-e fogni a távoli világokat? Tudunk-e Európa és Ázsia kultúrája közt nem ide-oda hanyódozó komp lenni, hanem híd, s talán mindkettővel összefüggő szárazföld? Feladatnak elég volna újabb ezer évre. (1939)

A magyar zenéből a nemzetközi zene megértésére könnyű út vezet, fordított irányban nehéz, vagy semmilyen. Tehát szükség van magyar zenei nevelésre, magyar és nemzetközi szempontból egyaránt. Nemzetközi érdeklődésre annál inkább tarthatunk számot, mennél magyarabbak vagyunk. Magyar zenei műveltségre pedig ezen az úton juthatunk, enélkül továbbra is csak idegen művészetnek szállás-csinálója minden zenetanításunk. (1945)

*

Bartók minden egyes szereplése, említése Magyarországot jelenti. A világ népei kénytelenek tudomásul venni, hogy művészete ebben a talajban gyökerezik, akarva, nem akarva, ezt az országot, népet festi vele, hogy e nép jellemét műveiből jobban megismerheti bárki, mint akármilyen jóakarátú propagandából vagy rosszakaratú ellenpropagandából...

(De) méltók vagyunk-e a rólunk festett képhez, azok vagyunk-e valóban, aminek minket látott és láttat? Eleget nézünk-e abba a tükörbe és elegenden vagyunk-e, akik ebben a tükörben meg is tudjuk magunkat látni? S ha vagyunk, nem vagyunk elegenden...

Petőfi szemrehányóan kérdi a nemzettől: "mikor ébredsz öntudatra?" Nos, Bartók művei erre az önérzetre is tanítanak, mégpedig minden internacianizmusa ellenére, sőt éppen azért: magyar önérzetre, bátorságra...

Jókainak gyakran a szemére vetették, hogy hősei valószerűtlen, nem létező alakok. Pedig ilyenek nálunk mindig voltak és lesznek, akik gondolnak merészet és nagyot és ráteszik életüket. Ime Bartók is ilyen típus, és már ezért is nyitva előtte az út a magyarság szívébe. (1955)

*

Egy nemrég ittjárt amerikai lapszerkesztő becslése szerint ottan 15 év múlva már nem lesz szükség magyar lapra; nem lesz, aki olvassa. Hát ez az, ez ellen kellene küzdeni. Elérni, hogy azok szíve is vágyják vissza, akik nem ihatták a Tisza vizét, mert ott születtek. Akik sose látták a Tiszát, akik nem tudják, hogy kenyérünk, borunk, gyümölcsünk íze, életető ereje világszerte páriját ritkítja. És ha megőriznék a nyelvet, még megsejthetnék, hogy ez a föld, ez az éghajlat termette költészet, művészet nem pótolható mással az ő számukra. Mert csak ők érthetik meg igazán teljesen, minden titkos rezdülésével, ezeréves visszhangjával és minden, más számára megfejtethetetlen titkával. (1962 karácsonyi üzenete)

Sándor Erzsí

(1885-1962)

Kodály Zoltán panasolta nemrég, hogy a magyar tehetségek az otthoni közöny következtében milyen nagy számban mentek külföldre, s szóródtak szét a világban s vesztek el többnyire a magyarság számára.

Nagy előadóművészeink közül talán Sándor Erzsí volt az egyetlen, aki – néhány nagyszerű külföldi vendégszereplése ellenére – még átmenetileg sem vonta el tehetségét a hazai közönségtől. Ő volt egyik legnagyobb énekművésznőnk, akit sokszor neveztek a "nemzet csalogányának" is. 1885 augusztus 28-án született Kolozsvárt. Korán feltűnt szép hangjával és Farkas Ödön, zeneszerző és a Kolozsvári Zeneakadémia igazgatója tanította. Utána Budapesten folytatta énektanulmányait a zeneakadémián s 1903-ban az Operaház szerződtette. A bemutató előadáson Lakmát énekelte óriási sikerrel. 1917-ben megkapta, elsőként a magyar énekesnők közül, a cs. és kir. kamaraénekesnő címet. 1921-ben az Operaház örökös tagjává nevezték ki. 40 évi szereplése alatt kb. 1000 estén lépett fel 90 operai szerepben. Visszavonulásakor márványszobrát állították fel az Opera előcsarnokában. Otthon sok hanglemeze is megjelent. 1962 március 21-én halt meg Budapesten.

Bár lapunk feladata elsősorban a külföldi magyarság kulturális teljesítményeinek figyelmese, ezúttal a magyar művészet egy olyan alakjáról akartunk megemlékezni, aki közvetlenül soha semmit sem tett "hírünk" fejlesztésére a külföldön. Sándor Erzsí s még néhányan a nehezebb részt vállalták: Világhír helyett a hazai közönség művelését. Az ő hűségük, áldozatos munkájuk nélkül azonban nem nőhettek volna fel azok az új zenésznemzedékek sem, akik a magyar névnek később külföldön szereztek megbecsülést.

FÜGGETLEN MAGYARORSZÁG

Nemcsak az ausztráliai magyarok
lapja!

Box 3933. G.P.O.
SYDNEY, N. S. W.

A HIRÜNK A VILÁGBAN KÖNYVOSZTÁLYA

LEMEZEK

HUNGARIAN FOLK SONGS (magyarul, kétnyelvű szöveg mellékelve) \$4.25

BUDAPEST MADRIGAL ENSEMBLE
(Vezényel: Szekeres Ferenc, Bartók, Kodály, Lajtha, Liszt, Monteverdi, Lassus, stb. művei) \$4.98

A MAGYAR FORRADALOM HANGJA
(eredeti rádióhallgatások) \$4.98

SZABADSÁG, SZERELEM (Szörényi Éva) \$4.98

MAGYAR KÖLTŐK BALASSÁTÓL ADY-IG (Szabó Sándor, Kemény Gizi) ... \$4.98

MODERN MAGYAR KÖLTŐK (Szabó Sándor, Kemény Gizi) \$4.98

ANGOL ÉS FRANCIA KÖNYVEK

ANTHOLOGIE DE LA POÉSIE HONGROISE (Nyolc század magyar költészet a legkiválóbb francia költők fordításában 500 oldalon; a "Parisien Libéré" írja róla: "Ime egy csodálatos könyv, amely egy eddig lezárt világ kulcsát adja kezünkbe.") selyemköt. \$9.75

C. A. MACARTNEY: October 15th; a history of modern Hungary, 1929-1945. (Második kiadás, 1961) 2 kötet, 1043 old. \$25.00

C. A. MACARTNEY: Hungary; a short history. (Most jelent meg!) \$4.50

FACTS ABOUT HUNGARY \$1.00

PICTURESQUE HUNGARY (Budapest és Magyarország 100 gyönyörű felvételben; 2. bővített kiad.; a képek kiválóan alkalmasak bekeretezésre!) .. \$3.20

HUNGARIAN PHAPSODY. Népi tánc, népviselet 175 oldalas díszalbuma; Mallász Gitta színes rajzaival; népdalkottákkal) \$7.50

ILLYÉS-REISMANN: Lake Balaton ... \$4.60

LAKE BALATON; Hungary in pictures \$1.50

THE BUDA CASTLE (26 fényképpel) \$1.50

GOMBOS GYULA: The Lean Years ("Szűk esztendők" angol ford.) \$2.50

MAGYAR KÖNYVEK

KORUNK SZELLEMI KÖRKÉPE (Antológia a század legnagyobb szellemeinek műveiből) \$6.00

ACZÉL-MÉRAY: Tisztító vihar (Történelmi riport az 1945-1956-os korszakról) \$3.00

KÖLTŐK FORRADALMA: antológia 1953-1956 (Az íróházadás története. Illyés "Bartók"-ja és "Egy mondat a zsarnokságról" c. verse, Németh László "Emelkedő nemzet"-e, Tamási Zek, Benjámín, Háy Gyula, Déry, Kassak, Kodály, stb. írásai) \$2.00

GOMBOS GYULA: Szűk esztendők; a magyar kálvinizmus válsága \$2.50

MAGYAR ALBUM (400 illusztrációval) \$3.85

SZAMÜZÖTTEK NAPTÁRA (féláron) \$.50

MEGYER JÓZSEF: Róma; a város, ahogy én láttam. (492 old.) \$3.00

VÖRÖSMARTY MIHÁLY: Csongor és Tünde \$1.50

PETŐFI SÁNDOR: Összes költeményei \$1.90

BOCCACCIO: Dekameron (Két kötetben, illusztrálva) \$9.50

JÓKAI MÓR: Erdély aranykora (Teljesbörköt.) \$5.00

NÉMETH LÁSZLÓ: Iszony \$3.00

WASS ALBERT: A funtineli boszorkány \$6.90

VASZARY GÁBOR: Ketten Párizs ellen (Vidám regény) \$3.00

VASZARY GÁBOR: A szökéssel mindig baj van \$3.50

MIKES GYÖRGY: Talicska (humor-esszék) \$2.00

MIKES GYÖRGY: Délamerika papucsban \$3.00

GYERMEKKÖNYVEK, TANKÖNYVEK

ARANY JÁNOS: Rege a csodaszarvasról (Szőnyi Gyula akvarelljeivel) ... \$2.20

MAGYAR MULTUNK (Mondák, történelmi elbeszélések Hunor s Magyartól 1920-ig) \$3.50

MIKSZÁTH KÁLMÁN: A két koldusdiák \$1.75

ISPAY: Magyar föld- és néprajz \$3.00

SÉTA BETÜORSZÁGBAN (I-II elemi) \$2.00

MAGYARORSZÁG FALITÉRKÉPE ... \$1.85

TÖRTÉNELMI ATLASZ (középisk.) ... \$1.90

(Csekk, utalvány v. készpénz beküldése után azon nal szállítunk. Posta s kezelési költség: 5%.)

P. O. B. 1005, WASHINGTON 13, D. C.

Illyés Gyula gondolataiból

Nem vagyok sovinszta, — írtam a legelső alkalommal. Nem sovinszta vagyok! — ismétlem egyre, — ember vagyok es minden ember, minden nép szenvedése egytormán fáj. Ha családomé, nyelvtestvéreimé, a népé, amelyből kiszakadtam, melyben élnem kell, egy fokkal jobban fáj: a tájdalom még ebben az esetben sem fog elvakítani. Megvetem és semmi jót sem várok olyan törekvéstől, mely egyik nép boldogulását a másik rovására akarja kiharcolni. (1934)

*

Miért fél ön attól, hogy sovinsztának mondják? — kérdezte tőlem Sz. S. — Félek tőle. Szabad látókörömet félttem. A magyarságot is, a magyarság sajátos értékeit is én csak emberi szemmel tudom és akarom nézni. Bizonyos vagyok, hogy neki is ezzel használhatok legtöbbet. (1934)

*

A munkát, a fattyazását: a nemesítő "desztrukcióét" nekünk kell elvégeznünk; úgy kell néznünk a nemzetet, amelyhez tartozunk, mintha kívülről néznénk; úgy kell magunkba tekintenünk, mintha idegen szemmel tekintenénk. (1938)

*

Hivatás dolgában tanácsos a szerénység, nekünk kétszeresen is. Én beérmém, ha a kereszténység helyett, melyet isten sugallt és teremtett, s így nyilván adott esetben meg is tud védeni, a nemzet a védtelenek, az özvegyek, árvák, a munkások és nincstelenek védelmére adná magát, s ha nagyra akar nézni, hát a kereszténység elveinek védelmére. (1938)

*

Nem dicsérem a magyarságot, öndicséret lenne; a dicséretet másoktól kell kiérdemelnünk; nyilván előbb elérjük az őszinteséggel, a férfias önvizsgálódással, mint holmi asszonyos magunkkelletéssel. (1938)

*

Kivülről jövő támadás ellen a nemzet a szabadság gondolatkörében válik egységessé, válik nemzetté, ezt valósítja meg a világban. Elsősorban tehát a világnak tesz szolgálatot. Magára nem igen gondol: a Szabadság gondolatát befelé nem igen tudta megvalósítani. (1938)

Legelőször mindig saját politikai véleményemmel ütközöm meg, azt mérem le; ilyen tárgyilagosságra kényszerít... micsoda is? Az írás becsületkódexa? A félelem a magunk hirhedt ítélőszékétől, amely előtt öt év, vagy talán öt század után is felelnem kell? Az hiszem, csak a más kárány nyert tapasztalat kényszerít rá, az, hogy egy jól megírt mondatnak a hangsúly kellő elosztásán, a megfelelő helyre tett vesszőkön és jelzőkön kívül a helyes ténymegállapítás, szóval az igazság is elengedhetetlen tartozéka. Az én kezemben majdnem mindig azért makacsolja meg magát egyszerre csak a toll, nem engedelmeskedve a saját politikai véleményemnek sem. "Most nagyobb dologról van szó — vélem hallani, — nem magánügyről!" Ezért veszem nemcsak egyéni sértésnek, hanem művészi képességem leszólásának is, ha valaki végül az így leírt politikai véleményemet elfogultnak meri mondani. A politikusoknál ezért állnak mérhetetlenül magasabban az írók, még a politika területén is. Állításaikkal ők valahol már levizsgáztak, hitelük van. Ezért élek örök sértődöttségben, hogy a világ mégsem őreájuk hallgat. (1938)

*

Európa népei kézigránáttal kezükben méregetik egymást s én szeretném fedezni azt, amelyikről annyit beszéltem. Mégegyszer felmerül a gondolat: miért épp ő elé akarsz állni, nem árulsz el azzal valamit, az emberiséget? Nem árulok el semmit, épp az emberiség állít erre a helyre. (1938)

*

Biztosabban nálam kevés állt közülük a földön. Eszmék, arcok, akaratok forogtak körülöttem; mióta nézem már úgy őket középről, mint az évszakokét! Azzal vigasztalom magam, hogy úgy vagyok nyugtalan, mint az iránytű. Azt hiszem, eddig, a legnagyobb zűrzavarban is, sejtettem valami általános jó irányt, arra felé rezegtem. Mindnyájan eltűntök, én is: de ezért a rezgésért, mely szívemet néha embereken és hazákon túli boldogságban remegtette, tán érdemes volt élnünk. (1938)*

* Az eddigi idézetek a "Magyarok"-ból valók. (Budapest, Nyugat [1938?])

A vendég- és szabadságszerető, a lovagias és deli helyett nyugaton a magyar nép korcs, sunyi, hazug, gyáva és hatalmaskodó, kérkedő és műveletlen népegyveleget idéz. (1943)

*

Hírünk végzetes, de még végzetesebb, ha ezzel nem vetünk kellő módon és kellő időben számot. (1944)

*

A kis nemzeteknek általában jó a híruk, nyilván vigyáznak is rá; más híján ez az a páncél, amelyet védelmükre kifejlesztettek. Az újkor kezdetén, amikor ezt kifejleszthette volna, a magyarság akkor élte legváltóságosabb korszakát. Az állandó véres harc, a halál szüntelen közelsége senkit sem tesz szociábilissé és szeretetreméltóvá . . . Az elmúlt két évszázadban nem volt egyetlen alkalom, amidőn a magyarság pusztja jóhírével egyetlen lépés előnyt szerzett. Azt sem kapta meg, ami díjul kijárt volna neki. (1944)

*

Az író, aki tétovázás nélkül leleplezné a nemzetről terjedő hamis hírt akkor is, ha az történetesen hízelgő volna, igényelheti magának a jogot, hogy eljárását ne az érdekhez, hanem az igazsághoz szabja. Nemzetét nem mint érdek-csoportosulást szereti és vállalja, hanem mint igazság-érvényesítő szövettségét. Ebből következik, hogy álláspontja a rossz hírral szemben sem a rögtöni elutasítás és tiltakozás, hanem itt is tárgyilagos mérlegelés. (1944)

*

Nyugodtan és férfiasan nézzünk szembe [rossz hírünkkel s azt így javunkra fordítsuk]. Aki egy ilyenfajta önvizsgálódás következményeképp inferiority-complex-től, kishitűségbe-

eséstől félti, az máris megbántotta, mert lebecsülte a magyart. (1944)

*

Az önismeret semmiképp sem árthat . . . Oly életbevágóan fontos az, hogy megismerjük magunkat és környezetünket, oly döntően tragikusan szükséges tudnunk, hogyan és hol állunk, hogy még az ellenséges véleményt — sőt azt elsősorban — hasznos fevilágosításként kell fogadnunk s érte szinte köszönetet kell mondanunk. (1944)

*

Feltétlen megvilágítja egy nemzet jó hírét az a belső erő is, amellyel magához vonzza, nem más nép fiait, hanem legalább az övéit. Érték ezen olyan szellemi vonzóerőt, amilyen-nel a kis finn nemzet pl. érintetlenül megtartja magának az amerikai népkohóba került csoportjait is. (1944)

*

Annak idején a magyar népet egy gyengülő, a múltjához képest hanyatló, majdnem hogy elkorcsosuló népnek éreztem, olyan népnek, amelyet betegségek pusztítanak, szolgaság nyugóz, megrázkódtatások gyöngítenek. Ugy láttam, hogy azért ez a nép kitűnő tehetségeket áraszt magából, mint a bűzhödöt lép, amelyből buborékok szállnak ki. Azóta megváltozott ez a pesszimista véleményem. Nem hiszem, hogy oly sok volna a tehetség, de hiszem, hogy a nép maga életerős, szívós. Életerős, felfelé menő népnek érzem ma a magyar népet, s ilyennek érzem a magyar irodalmat is. Azt érzem, hogy jó a magyar irodalom szelleme, s ez nemcsak az írókra, hanem mindenekelőtt az olvasókra vonatkozik. Az olvasók igénye, tisztánlátása megnőtt. Megbukott a másodrendű irodalom, az olvasók visszautasítják a rossz irodalmat . . . Az irodalom területe megtisztult, s óriási lehetőségek nyíltak meg az írók előtt . . . (1962)

*

Számomra minden műfaj csak eszköz. Nem a pontosan leírt mondat a végeél. Aki csak azért ír, hogy a mondat legyen jó és nem az, amit szolgálni akar, akár ne is írjon. Én a különböző műfajokkal is mindig csak egyetlen ügyet akartam szolgálni. Hogy egységes nép legyen, hogy megszűnjék a kizsákmányolás, a nyomor. (1962)

KATOLIKUS SZEMLE

Negyedéves folyóirat a keresztény
szellem és a magyar kultúra
szolgálatában.

Via della Conciliazione 44 Roma

THE WORLD'S FINEST...

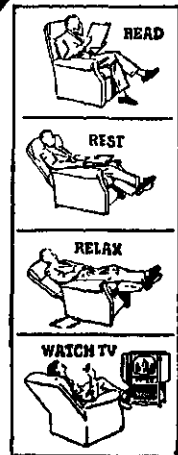
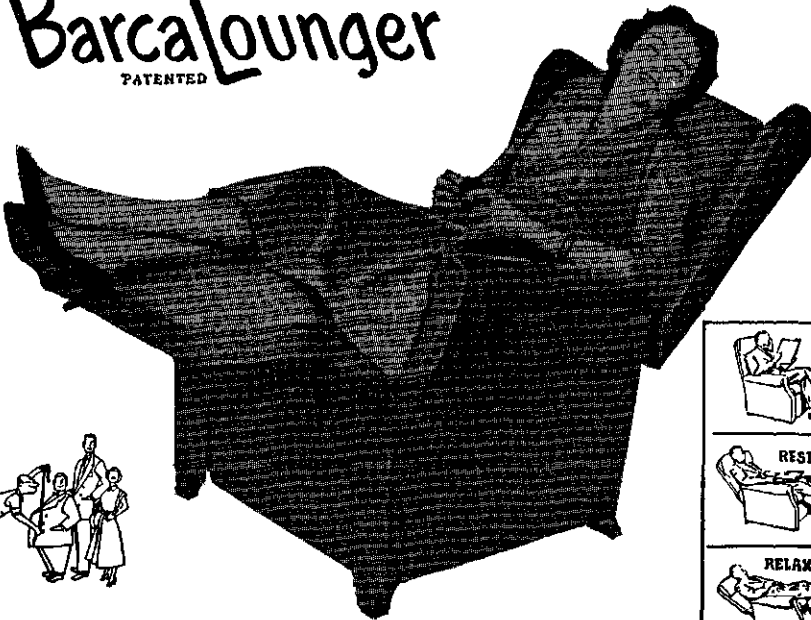
MOST COMFORTABLE RECLINING CHAIR

THE ONE AND ONLY

No other chair can come close to the quality and comfort of a BarcaLounger. It's a handsome chair, built by expert craftsmen, and features "Floating Comfort." The back-rest, seat and leg-rest are synchronized to cradle your body automatically in any position from sitting to full reclining without knobs or levers.

BarcaLounger

PATENTED

WHAT SIZE CHAIR DO YOU WEAR?

Barca Loungers come in sizes and styles to suit everyone. In beautiful fabrics, plastics and genuine top-grain leathers. Plain or pillow backs. Be sure you get a correct fit!

At your favorite furniture or department store!

BUILT BY **BARCALO OF BUFFALO**

The Role of the Hungarian Writers

"... Apart from the great role the writers of Hungary played in the 1956 Revolution (and indeed in all previous revolutions in this land), they have always been the most respected section of the community. Anyone who has established himself in Hungary, even in the most modest way, as a writer, has a greater standing among the entire population than any politician or practical man of affairs. They have none of the exaggerated respect we show towards our temporary rulers. It is as if the Hungarians have seen that the practical men of affairs have done them little throughout their tragic history, and they turn away to something more permanent. This is particularly true today. Kadar, Münnich, Marosan, and the others who govern Hungary today are not so much disliked for their Russian affiliations as looked upon as nonentities — compared with Dery, Illyes, Nemeth, Hay, Tamasi, the lyrical poet Sandor Weöres, and a host of other authors who are busy writing again.

"... If — as a Pole told me — Poland is run today by two men in direct opposition to one another, equally powerful but respecting one another's power, Gomulka and Cardinal Wyszynski, one might strain this obvious exaggeration further, and say that in Hungary today the Government too has its Wyszynski, in the form of the writers." (*Encounter*, Nov. 1961:83-84)

BARTÓK BÉLA: Ha azt kérdezik tőlem, mely művekben ölt testet legtökéletesebben a magyar szellem, azt kell rá felelnem, hogy Kodály műveiben. Ezek a művek hitvallomás a magyar lélek mellett. Külső magyarázata ennek az, hogy Kodály zeneszerzői tevékenysége kizárólag a magyar népzene talajában gyökerezik. Belső oka pedig Kodály rendíthetetlen hite és bizalma népének építő erejében és jövőjében.

ENGLISH SUMMARY

Zoltán Kodály, Hungary's greatest living composer, is eighty years old. His work is commemorated by Sándor Veress (Berne), another noted Hungarian composer (whose ballet, "Térszili Katica", was recently presented by the Vienna Opera House). At the occasion of the sixtieth birthday of Gyula Illyés, poet, writer and playwright, we remind our readers that our title ("Our reputation in the world") was taken from Illyés' series of articles in 1943-1944; and we take the occasion to measure our editorial policy over the past twelve years against the standard set by his ideas.

Sándor Kiss (New York) analyzes Hungarian literary life today. In the relatively eased atmosphere which the writers forced the government to grant, great literary works are born. On the other hand, Western interest in Hungarian literature since the 1956 Revolution, in which writers played a leading role, led to the translation of many outstanding Hungarian literary works into various Western languages.

Andor Klay, First Secretary of the American Embassy at Belgrade in 1958-1961 and at present American Consul in Frankfurt a.M.,

TO BE PUBLISHED IN MARCH
BÉLA BARTÓK'S
YEARS IN AMERICA

by

VILMOS JUHÁSZ

Ten of Béla Bartók's friends, pupils, fellow-musicians, doctors testify about his last years of exile in the United States.

Out of the testimonies and out of Prof. Juhász penetrating study, the first thoroughly exact picture of Bartók emerges. His opinions, his private passions, his weaknesses are discussed as well as his 'distinctly provoking', 'transcendentally humanistic' and 'prophetic' personality.

OCIDENTAL PRESS

P. O. Box 1005,

Washington 13, D. C.

writes (under his pen name, Andor Sziklay) about "Hungarian vestiges under Yugoslav dust," i.e., Hungarian historical monuments and memories in present-day Yugoslavia.

Zoltán Bay, the noted physicist, describes in an interview his researches with LASER in the National Bureau of Standards and his discoveries — achieved in collaboration with Nobel Prize winner Albert Szent-Gyorgyi — concerning photosynthesis.

Theodore Von Kármán, the "father of supersonic flight" and greatest theoretician of jet propulsion, has received the first "National Medal of Science," the highest scientific award in the United States. The "father of the H-Bomb," Edward Teller, received the 1962 Fermi Prize. Out of six holders of the prize three are Hungarian-born scientists: John Von Neumann, Eugene Wigner and Edward Teller.

Loránd Dabasi Schweng (Caracas) is working on the economic development of Venezuelan Guayana under the assignment of the Joint Center for Urban Studies of M.I.T. and Harvard University. To exploit the rich iron ore of that region, a huge mining and steel production center is planned.

Paul de Auer, former Hungarian Minister in Paris, is an exceedingly prominent writer of authoritative studies and articles on European and world problems.

László Némethy, President of the Association of Hungarian Engineers in Canada, will direct the planning and putting into operation of the immense Durgapur Steel Works in India.

Professor C. A. Macartney (Oxford) has accomplished an extensive lecture tour in the United States. In his lectures, he discussed the problems of Eastern Europe and of Hungary.

Béla Bartók's popularity in Australia is cited. The Hungarian Quartet presented Bartók's six string quartets in Melbourne. A Béla Bartók Society, headed by Steven Edvi-Illés, is active there.

The various bibliographies list books by Hungarians published in Great Britain in 1961, articles concerning Hungary published in the United States in 1962, and Professor Pálinkás' (Florence) bibliography of Hungarian books published abroad since 1945.

JÖJJÖN KÖZÉNK CSALÁDJÁVAL EGYÜTT

MA

BIZTOSITSA BE MAGÁT ÉS CSALÁDJÁT

a mi élet-, baleset-, kórházi-, betegségy-iskoláztatást, otthont, családot és jövedelmet védő biztosítási módzataink teljes védelmet és biztonságot nyújtanak

a holnap

bizonytalanságaival szemben.

Bölcs ember és családfő az, aki szeretteivel együtt tagjaink sorába lép...

Intézményünk minden magyarnak testvérsegítője és

BIZTOSÍTÓJA,

TAGJAINAK VÉDELME ÉS GONDVISELŐJE

A mi közösségünk: az amerikai magyarságot immár 65 év óta szolgáló, olyan testvérsegítő intézmény, mely árva- és öreggondozást is ad.

**AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMATUS
EGYESÜLET**

1346 Connecticut Avenue, N. W.
Dupont Circle Bldg.—Suite 1201
Washington 6, D. C.

HIRÜNK A VILÁGBAN

Editor:

Csicsery-Rónay I. szerkesztő

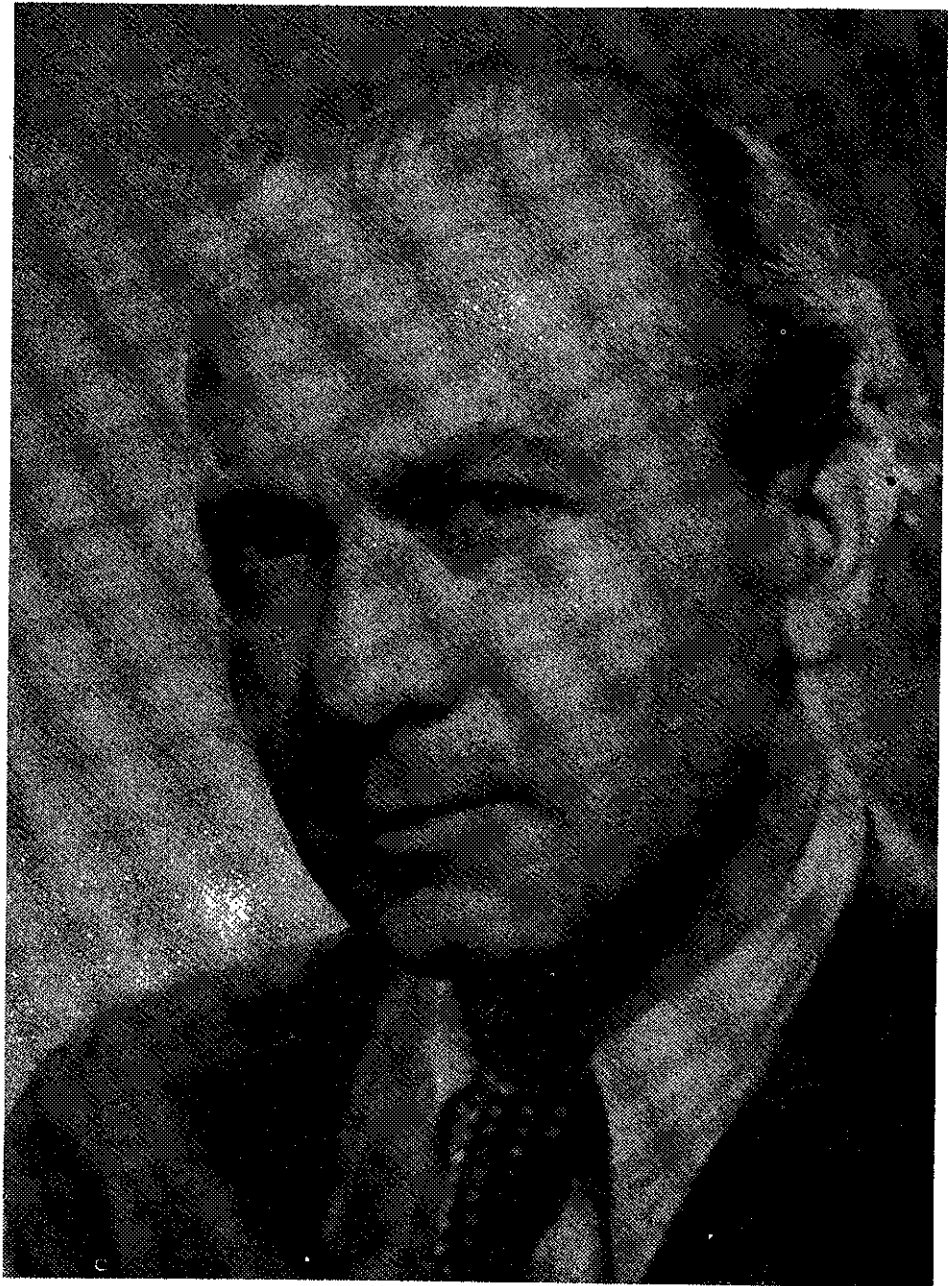
P. O. Box 1005,
Washington 13, D. C.
U. S. A.

DR. SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

HÍRÜNK A VILÁGBAN

KÉPES MELLÉKLETE

Fall 1962 ősz

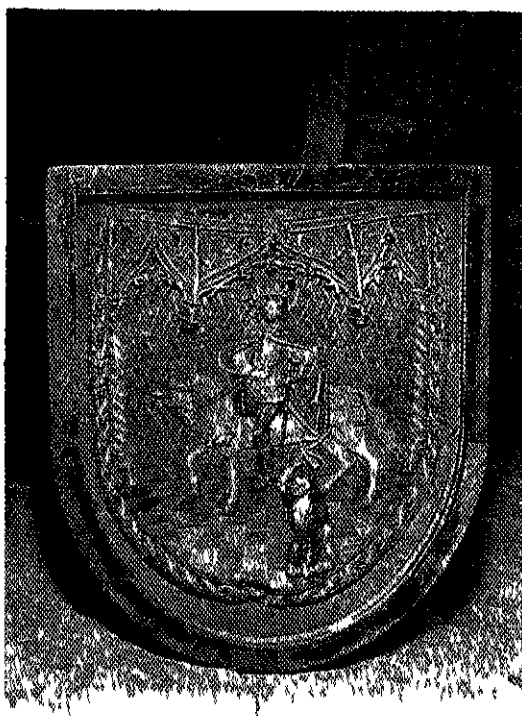
Illyés Gyula

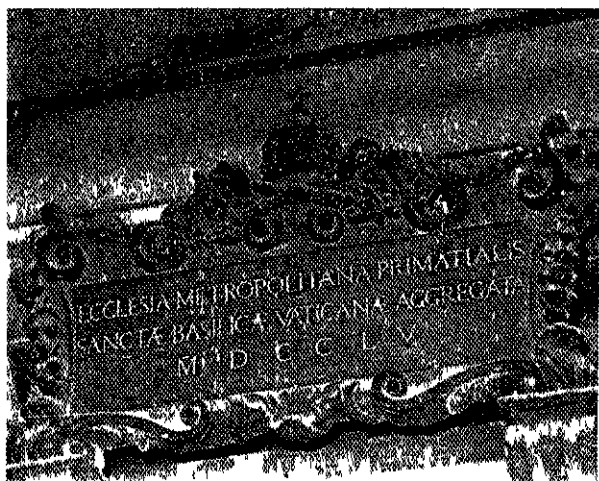
Hunyadi János Nándorfehérvár bástyáján (Imre István festménye)

Mátyás-relief Trogirban
(Photo Sziklay)

IV. Béla csuklyája Trogirban
(Photo Sziklay)

IV. Béla leányainak, Katalinnak és Margitnak a koporsója
a spliti katedrálisban

(Photo Sziklay)

Kodály Zoltán 1962 december 16-án lett nyolcvan éves

Sosztakovics Budapesten

Macartney professzor (középen) amerikai előadókörúton vett részt, melyet Máday Béla (jobbra) rendezett

(Photo de Kun)

Teller Edét ünnepelte a washingtoni magyarság. A főasztalnál (balról jobbra): Bay Zoltáné, Horváth Ferencné, Borshy K. György, Bay Zoltan, Teller Ede, Horváth Ferenc.

(Photo de Kun)

A Magyar vonosnegyes (Szekely Zoltan, Kuttner Mihály, Magyar Gábor és Koromzay Dénes) Ausztráliában járt hangversenyköruton.